Зі святом, співвітчизники!

Влада-Радам!

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 157—158 (1407—1408) ♦ П'ятниця, 23 серпня 1996 року ♦ Ціна договірна

...І постала світу наша держава

Можна згадати одвічне біблійське про те, що все колись мало свій початок. Кажуть, що слов'яни народжені передусім СЛОВОМ. Сьогодні хочеться додати — І ДІЛОМ. У слові Україна існувала вічно, ділом же завойовує собі місце у світовому товаристві лише нині.

(Закінчення на 9-й стор.).

Зустріч напередодні свята

Плановано приїзд парламентської делегації Японії на чолі з головою парламентської комісії з освіти, депутатом Палати представників Х. Янагисавою. В програмі — зустріч з Головою Верховної Ради України Олександром Морозом. На цю зустріч обидві сторони покладають великі сподівання. Перший в історії україно-японських відносин візит парламентської делегації повинен започаткувати налагодження тісних міжпарламентських зв'язків.

1100 років тому вона вже була

Свято розпочнеться завтра, але вже на сьогоднішній день надійшло багато поздоровлень від керівників зарубіжних держав: Її Величності Королеви Великобританії Єлизавети II, Федерального президента ФРН Романа Герцога, Президента США Білла Клінтона. Президент Угорської Республіки Арпад Гьонц під час прийому, влаштованого в Будапешті посольством України, зазначив, що п'ята річниця незалежності України є надзвичайно важливою подією. «Правда,— продовжив президент, — я не впевнений, що це тільки п'ята річниця, бо, коли угорці 1100 років тому переходили через Київ, уже існувала ваша держава».

Привітання продовжують надходити.

Перший символ відродження нації

Вислів про те, що історію України неможливо читати без валер'янки і брому, з повним правом можна віднести і до синьо-жовтого прапора. Майже через п'ять років після прийняття Акту про незалежність нарешті поставлено крапку в затяжних політичних баталіях навколо знамена. І зробила це Верховна Рада, прийнявши нову Конституцію України. Варто лише згадати сплеск емоцій у сесійному залі під час обговорення статей Основного Закону, які стосувалися символіки, щоб зрозуміти, наскільки тернистим був шлях цього прапора навіть за часів демократизації суспільства. Та й у день проголошення незалежності він не набув статусу національного символу, хоча про синьо-жовтий стяг саме 24 серпня 1991 року вперше відверто почали говорити в залі засідань парламенту.

(Закінчення на 2-й стор.).

Права людини — головний здобуток

Днями у конгресі США було зачитано доповідь, присвячену 5-й річниці незалежності України, з якою виступив член комітету закордонних справ Палати представників Роберт Торічеллі. У своєму виступі він наголосив, що за 5 років Україна «досягла надзвичайного прогресу у боротьбі за побудову вільного й демократичного суспільства». «Як свідчать повідомлення ОБСЄ та інших організацій, — сказав Р. Торічеллі, — Україна має найкращі показники серед усіх колишніх радянських республік у сфері додержання прав людини».

Здрастуй, малюк! І на тобі гроші

Банк «Україна» започаткував нову благодійну ініціативу «Здрастуй, малюк!». Першим п'яти киянам, які з'являться на світ 24 серпня 1996 року, відкрито спеціальні депозитні рахунки із благодійним вкладом 50 мільйонів карбованців на кожного. А батьки отримають ще оригінальний набір монет, випущений Нацбанком до п'ятиріччя незалежності.

Міцніше за усмішку тримайся, шахтарю!

А чого ще побажати людям чудової, героїчної професії в їхнє свято, та далебі не в чудовий для вугільної промисловості період? Відбувається злам тяжкий і болючий. Перебудовують не просто організм вугільної промисловості на новий ринковий лад — уся країна перебуває в стані змін, пошуку, помилок і надій. На кого спертися, кому поскаржитися, коли всім нелегко?

(Закінчення на 2-й стор.).

Наша анкета

5 запитань у день 5-річчя незалежності

1. Як змінилися за останні п'ять років Ваше життя, Ваші звички?
2. Чи задоволені своєю працею? Про що жалкуєте? Що не вдалося?
3. Кажуть, щастя — це коли тебе розуміють. Вас розуміють — домашні, друзі, товариші по партії, колеги, виборці?
4. Працюєте в команді чи одноосібно?
5. Ваш погляд у майбутнє:
— коли закінчиться так званий перехідний період?
— Ваше місце в політиці?

Відповіді читайте на сторінках газети.

Хроніка одного дня

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

24.08.1991

У номер

Указ Президента України

Про нагородження відзнакою Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого»

За значний особистий внесок у становлення і розбудову суверенної демократичної Української держави та з нагоди п'ятої річниці незалежності України **постановляю:**

Нагородити відзнакою Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого» V ступеня

КРАВЧУКА Леоніда Макаровича — народного депутата України

ПЛЮЩА Івана Степановича — народного депутата України.

Президент України Л.КУЧМА.

м. Київ, 21 серпня 1996 року.

ГАРНИХ ВАМ СВЯТ!

Прес-служба Кабінету Міністрів України нагадує, що згідно із статтею 67 Кодексу законів про працю, у випадку, коли святковий або неробочий день збігається з вихідним днем, вихідний день переноситься на наступний після святкового або неробочого. Отже, у зв'язку із святкуванням 24 серпня Дня незалежності України, вихідний день переноситься з суботи 24 серпня на понеділок 26 серпня.

Перший символ відродження нації

(Початок на 1-й стор.).

На жаль, сказати, кому належить пальма першості, нині важко, оскільки в стенограмі записано, що депутат не представився. Однак саме після оголошення Акту в залі засідань прозвучали слова:

—Ми прийняли історичне рішення. Доти, доки ми не визначилися із символікою, є пропозиція підняти над Верховною Радою синьо-жовтий прапор, який принесли люди до Верховної Ради.

А далі пропозиції пішли по наростаючій. Представники національно-демократичного крила наполягали на своєму. Питання про атрибутику підтримав Іван Заєць. Потім Роман Лубківський чіткіше сформулював необхідність підняття знамена.

—Виходячи з традицій пошани до національних святинь, — сказав він, — а також традицій боротьби за незалежну Українську соборну демократичну державу, пропоную внести український жовто-синій прапор, встановити його в приміщенні Верховної Ради і на куполі.

Однак лише після того, як В'ячеслав Чорновіл запропонував встановити в залі знамено, під яким українські юнаки захищали в дні путчу «Білий дім» у Москві, пропозицію нарешті почули. Голова Верховної Ради України Леонід Кравчук підтримав її, і прапор під оплески опозиції внесли до залу і встановили на підвищенні біля столу Президії. Так уперше жовтосинє знамено легальним шляхом потрапило до залу законодавчого органу держави. І хоча дехто вважає, що прапор було піднято над куполом парламенту 24 серпня 1991 року, це не так. Це сталося через 10 днів, четвертого вересня. Тож саме цього дня, в день п'ятиріччя підняття синьожовтого прапора над будинком Верховної Ради, ми розповімо про деталі і драматизм утвердження нового і найпершого символу України.

Василь ТУГЛУК.

Версії

Тризуб у космосі?..

Таємниця походження тризуба сягає у сиву давнину. Достеменно відомо лише, що цей знак спільний для всіх народів індоєвропейської сім'ї. Але чому саме так він виглядає і що означає?

Свого часу в «Голосі України» ми розповідали про талановитого математика та астронома з Сум Апостолюка. Він піддав сумніву правильність побудови Сонячної системи за Коперником. Згідно з версією Апостолюка, обгрунтованою переконливими цифрами, які ніким досі не спростовані, центральна частина Сонячної системи складається з 4 планет — Меркурія, Венери, Землі, Марса, та Сонця, які обертаються по своїх орбітах навколо якоїсь космічної нетвердотілої осі.

Працюючи над поглибленням своєї теорії, вивчаючи рух четвірки планет і Сонця, дослідник і наштовхнувся на зображення тризуба. Саме таку фігуру вписують у безмежному просторі ці небесні тіла, проходячи повний, так званий сидеричний період. Тож тризуб втілює у собі закодований нашими предками символ вищого знання про побудову центральної частини Сонячної системи.

Кожний його елемент несе певну математично-астрономічну інформацію, прочитати яку зміг поки що лише сумчанин. Його креслення і виміри досить чітко доводять, що, зокрема, нижня пряма лінія тризуба і дві перпендикулярні їй прямі відображають співвідношення траєкторії руху відповідно до Землі і Сонця, а криві верхньої частини обох бокових «зубів» —фрагменти траєкторії Марса.

(Закінчення на 10-й стор.).

Василь ДУРДИНЕЦЬ, перший віце-прем'єр-міністр України

«Розкопати завали, навести елементарний порядок»

Хвиля шахтарських страйків, що прокотилася у липні цього року в Донбасі, привернула до вугільної промисловості загальну увагу. Але Президент України, уряд почали глибоко займатися питаннями стабілізації її роботи набагато раніше. І це природно.

Становище в галузі, що має для нашої держави стратегічне значення, не могло не тривожити керівництво держави. Вугледобуток порівняно з 1990 роком впав більш як удвічі. Технічний рівень багатьох вугільних підприємств знизився до критичного. Фінансова незбалансованість, криза неплатежів дезорганізували їхню роботу. В галузі сформувалася атмосфера безконтрольності і безвідповідальності, в якій стали звичним явищем корисливі зловживання, розкрадання, марнотратство, розтринькування бюджетних коштів.

Подальше зволікання з кардинальними заходами як на рівні підприємств, шахтарських регіонів, Мінвуглепрому, так і на загальнодержавному, могло б призвести до розпаду галузі, що мало б для промислово-енергетичного комплексу України катастрофічні наслідки.

Указ Президента України від 7 лютого 1996 року № 116 «Про структурну перебудову вугільної промисловості» поклав початок її відродженню, реформуванню, адаптуванню до ринкових умов. На розвиток указу Кабінет міністрів прийняв цілий ряд постанов, які передбачають комплексне розв'язання питань оздоровлення і більш ефективного функціонування галузі. Це, передусім, добре відомі вугільникам постанови № 521 та № 609.

Принципово змінює становище галузі визнання її такою, що потребує державної підтримки. Цим було виправлено помилку, допущену ще 1991 року, коли вугільну промисловість було переведено на бездотаційне обслуговування, пущено, так би мовити, у вільне плавання. «Бездотаційна» галузь і після цього одержувала певні суми, але без усякої системи і без якоїсь віддачі. Спорадичні фінансові вливання практично не впливали на стан справ: вони швидко проїдалися.

Тепер такому підходу кладеться край. Дотація видається лише на тонну вугілля. Працюєш, нарощуєш вуглевидобуток — одержуєш більшу фінансову підтримку. Простоюєш, зменшуєш кількість видобутих тонн — менше одержуєш дотації. Ясно, що за таких умов втрачають грунт під ногами ті, хто звик постійно «виривати» кошти з державної кишені, не докладаючи особливих зусиль для нарощування видобутку палива.

Слід сказати, що попри важке фінансове становище держави уряд цього року свої зобов'язання перед галуззю виконує. Сюди вже спрямовано понад 70 трлн. крб. бюджетних коштів, закуплено вугілля на 8 трлн. крб. для створення резерву палива на зимовий період, під гарантію Кабінету міністрів комерційними банками надано вугільним підприємствам 10 трлн. крб. технічного кредиту для обладнання нових лав. Узагалі ж, із урахуванням різних пільг і не одержаних бюджетом від галузі коштів, державна підтримка вугільної промисловості сягає 400 трлн. крб. Це галузь пріоритетна, і першочергову увагу уряду спрямовано саме сюди.

Зрозуміло, що цими сумами не розв'язуються всі проблеми вугільної промисловості: надто вже її було занедбано. Але реальна фінансова допомога пішла. Слід було об'єднати зусилля уряду і місць, разом виправляти становище.

Сталося, на жаль, навпаки. Саме тоді, коли уряд впритул зайнявся проблемами галузі, почав буквально щодня спрямовувати сюди значні суми, шахтарів підняли на страйк. Що з цього вийшло, добре відомо. Цього року лише через страйки недоодержано 4,2 млн. тонн вугілля, втрачено 25 трлн. крб. Цих коштів вистачило б для того, щоб погасити заборгованість із заробітної плати за два місяці. Деякі шахти через припинення робіт занепали так, що на досягнення передстрайкових обсягів вуглевидобутку там будуть потрібні місяці, а окремим шахтам узагалі навряд чи вдасться підвестися. Загалом вугільна галузь цього року недодала 13,3 млн. тонн вугілля, основними причинами чого було скорочення середньодіючої кількості очисних вибоїв, зменшення навантаження на один вибій, зменшення чисельності гірників очисного вибою. Не в останню чергу на цьому позначилася низька виробнича, технологічна і трудова дисципліна. Про критичний стан у галузі, величезні зусилля, що їх докладає уряд аби виправити становище, і про можливі наслідки своїх дій добре знали так звані лідери робітничого руху — страйковий комітет і керівники Незалежної профспілки гірників України, котрі піднімали людей на страйк, що врешті-решт вилився у протиправні акції, зокрема перекриття автомобільних і залізничних шляхів. Оцінку цим діям тепер дають правоохоронні органи. Закон мають поважати усі.

Уряд, Мінвуглепром зі свого боку оцінили дії керівників місцевих органів влади, вугільних об'єднань і шахт, які за цих умов не лише виявили цілковиту неспроможність оволодіти ситуацією, але й своєю споглядальною позицією, по суті, заохочували організаторів страйку «тиснути на Київ».

(Закінчення на 6-й стор.).

Міцніше за усмішку тримайся, шахтарю!

(Початок на 1-й стор.).

Кажуть, та й медицина засвідчує, що за такої ситуації треба пересилити, перебороти самих себе, перемогти переляк і відчай. Адже таки не все безпросвітно у нашому житті! Про що свідчать і зведення Мінвуглепрому. Виробничий план півріччя перевиконують об'єднання «Рівенькиантрацит», «Селідовевугілля». Особливо успішно працюють шахти «Росія», імені Космонавтів, імені Вахрушева, «Павлоградська» і «Тернівська» (ВО «Павлоградвугілля»), шахти «Красноармійська-Західна», «Комсомолець Донбасу», імені Засядька. На самостійній шахті «Краснолиманській» план виконано на 145,6%. Майже як у «старі добрі часи»...

Та ні, часи нехай все-таки будуть нові і настрій —також. А з ними — здоров'я і добробут у шахтарських сім'ях, чого від душі зичили у своїх вітаннях шахтарям керівники країни. А ми — приєднуємося!

Наша анкета

Тепер я менше сплю. І не жалкую

Мирослав ЗАВОЙКО,
президент АТ «ТІС»

1. Моє життя змінилося кардинально. За часів радянської влади я вів життя Обломова: працював «від» і «до», у вільний час лежав на канапі, дивився телевізор, чекав на свою зарплату. Приватну справу розпочав одразу ж, як з'явилася така можливість. Мою фірму зареєстрували пам'ятного 19 серпня 1991 року. А наступного дня пролунало «Лебедине озеро» і майнула думка: чи варто йти по документи? Розпочав з торгівлі, нині займаюся будівництвом, і це ще не кінець моїм задумам та ідеям.

2. Тепер мій робочий день безрозмірний, вихідні дні з календарем не збігаються. І сплю я менше, але мені таке життя подобається. Жалкую за тим, що одразу не поставив перед собою програму-максимум, як кажуть, не брав бика за роги, а йшов до мети поступово і... пропустив момент. Можна було б досягти більшого.

3. Із взаєморозумінням нині складно. Сім'ї подобається наше нинішнє соціальне становище, але вона хотіла б більше моєї уваги. Деякі друзі відійшли, бо ми опинилися на різних щаблях. Надто вже різне фінансове становище приватних підприємців і тих, хто працює на державних підприємствах. Нова справа — це, по суті, нове життя, нове оточення, нові приятелі, колеги, однодумці.

4. Працюю як керівник одноосібно, а інших працівників запрошую на роботу. Згодний об'єднуватися з подібними партнерами, але поки що покладаюся передусім на самого себе. Щоправда, утворилося вже коло приватних підприємців-однодумців, які починали водночас зі мною і тепер мають власні фірми. У цьому неформальному клубі бізнесменів кожний з нас знаходить підтримку, пораду, розуміння. Політикою не займаюся, але підтримую матеріально партії, а також культуру.

5. Іноді мені здається, що цей «перехідний період» не завершиться ніколи. Має виростити нове покоління, яке не бачило «соціалізму». Завершиться він не раніше, аніж коли 20 — 30 відсотків населення України матимуть власність і ними не понукатимуть, мов волами. Тоді, коли можновладці не продукуватимуть ідеї заради ідей. Ось зараз, наприклад, нещадно експлуатується ідея державності. В ім'я цієї ідеї (а не держави!) підприємців обдирають податками, спонукають їх ховатися в тіньові структури. Ті структури прокладають стежку до правоохоронних органів, до владних структур і виходить замкнене коло. Підприємці звикають не платити податки, а від звичок дуже важко відмовлятися...

Колишні державні свята ми відзначали просто як вихідні, без духовної причетності до дат. До свята Незалежності зовсім інше ставлення. У галичан попри всі економічні труднощі немає ностальгії за минулим. Відзначатиму свято у колі друзів, які з оптимізмом дивляться в майбутнє.

Василь ТУГЛУК, «Голос Украины»

Невідоме про відомі сторінки історії

***З**вичайно, для того, щоб дізнатися про події далекого чи близького минулого, необхідно звернутися за допомогою до архівних документів, погортати підшивки періодичних видань. Однак те, що потрапило на сторінки офіційних протоколів, стенограм, в газети і журнали, це лише, так би мовити, вершина айсберга. «Під водою» ж залишився величезний пласт підготовчої роботи, напружена праця і зіштовхування людських думок, драматичні ситуації. І коли слухаєш учасників, здавалось би, добре відомих подій, останні постають зовсім в іншому світлі. Думаю, багато хто погодиться з цим, прочитавши публікації, в основі яких — розповіді активних учасників подій п'ятирічної давності, народних депутатів України дванадцятого скликання Верховної Ради Юрія ГНАТКЕВИЧА та Анатолія ТКАЧУКА.*

Незалежність завдяки путчу чи навпаки?

Після того, як у центрі Києва було демонтовано пам'ятник Леніну, дехто жартома почав говорити, що на цьому місці варто поставити монумент головним московським путчистам. За жартом приховувалася цілком серйозна, живуча й донині думка про те, що Україна здобула незалежність завдяки невдалій спробі серпневого перевороту в Москві. Однак аналіз перебігу подій свідчить протилежне — переворот готувався для того, щоб не випустити Україну з імперії, не дати їй здобути незалежність, до якої наша держава йшла. Це підтверджує у своїй розповіді Юрій Гнаткевич:

«Першим кроком стала Декларація про Державний суверенітет України, проголошена Верховною Радою. В ній було закладено три без'ядерних принципи. Їх розробники виходили з того, що, позбувшись ядерної зброї, буде легше вийти зі складу Союзу. Наступний крок — прийняття Закону «Про економічну самостійність України». Україна вперше заявила про свої права на власність, що знаходиться на її території. Справжнім потрясінням для імперії стала спроба формування бюджету СРСР на 1991 рік. Україна заявила, що формуватиме бюджет за одноканальним принципом. Уряду було доручено зробити розрахунки, скільки коштів треба на оборону, утримання зовнішніх відомств Союзу. Таку ж позицію зайняла Росія. Як наслідок, СРСР почав перетворюватися на аморфну масу. Розуміючи це, у Москві спішно почали готуватися до підписання Союзного договору, який став би новою, дещо розцяцькованою вуздечкою для «самостійників».

Саме тема нового договору, який одержав назву новоогарьовського, стала головною навесні і влітку 1991 року. Під Москвою, в Ново-Огарьово, продовжувався процес переговорів, узгоджень. Переговори велися на вищому рівні. Туди час від часу виїздив Голова Верховної Ради Леонід Кравчук, його перший заступник Іван Плющ. Це тоді фраза, яку сказав Горбачову Іван Степанович: «Михайло Сергійович, який Союз, ви мене вдивляєте», цитувалася скрізь і всюди.

Однак треба було зважити на реалії життя, а точніше на те, хто мав більшість у парламенті УРСР. Знайти вихід з непростої ситуації взявся Голова Верховної Ради України Леонід Кравчук.

Після закінчення робочого дня до мене підійшов народний депутат (нині голова Івано-Франківської облдержадміністрації і обласної ради) Степан Волковецький. Він попросив мене о двадцятій годині бути в Леоніда Макаровича. Коли я прийшов, там вже були Іван Плющ, Ігор Юхновський, Дмитро Павличко, Левко Лук'яненко, Степан Волковецький, Володимир Філенко, Іван Драч, Михайло Голубець та інші депутати національно-демократичного крила парламенту.

Леонід Кравчук попрохав нас перейти в інший кабінет, бо «тут і стіни мають вуха», і розповів про мету цих зборів. Потрібно було прийти до спільної думки з двох проблем. Перша стосувалася Криму. Голова Верховної Ради попросив нашої підтримки в проголошенні автономії цієї республіки. Тоді питання, з ким буде Крим, стояло дуже гостро, потрібно було спрацювати на випередження.

Друга проблема — підписання нового Союзного договору. Леонід Макарович прямо заявив, що, оскільки існує дуже багато неясностей у цьому документі, то він не хоче, підписавши його, знову втягнути народ на багато років чи віків у нове ярмо. Однак, якщо сесія проголосує за підписання, то він змушений буде це зробити. Тому необхідно виробити тактику недопущення такого кроку...»

Впродовж напруженої кількагодинної наради, дискусій, узгодження думок таку тактику було вироблено. По суті, ми мали можливість спостерігати на екранах телевізорів весь перебіг подій того часу. Біля мікрофонів найчастіше можна було бачити представників опозиції.

Вони говорили не про відмову від підписання, а про важливість цього договору, необхідність його доопрацювання, внесення поправок і змін. Вироблена тактика затягування з прийняття рішення діяла безвідмовно. Нарешті підписання було відкладено. Конституційною більшістю було проголосовано питання надання Криму статусу автономії. Однак, якщо широкий загал не знав, що за цим криється, то таке рішення Верховної Ради і те, що передувало йому, не було секретом для спецслужб. Тому і грянули події 19 серпня. Й викликані вони були, передусім, тим, що в Москві чітко побачили: Україна обрала курс на незалежність. Отже сьогодні, напевно, варто зробити невелику поправку і розставити все на свої місця — не Україна здобула незалежність завдяки путчу, а навпаки, гекачепісти робили останню спробу утримати нашу державу в імперському ярмі.

Добрі наміри могли залишитися на папері

Ранком, 24 серпня, коли розпочалася позачергова сесія Верховної Ради УРСР дванадцятого скликання, разом з проектами постанов Президії Верховної Ради всім були роздані і документи, які були підготовлені ініціативною групою народних обранців. В них йшлося про заборону компартії, денонсацію Союзного договору від 1922 року, проголошення незалежності України, оголошення адміністративних кордонів України державними, повну департизацію державного апарату і т. п. Всього ж було роздано 22 проекти постанов. Для переважної більшості депутатів було секретом хто ж ці документи готував. Однак це добре знає і пам'ятає один з керівників цієї групи Анатолій Ткачук:

«Частина парламентаріїв, які належали до Народної Ради і знаходились у серпневі дні в Києві, вже 21 серпня зрозуміли, що настав момент, який можна використати для остаточного утвердження незалежності України. Олександр Барабаш, Левко Лук'яненко, Іван Заєць, Олександр Піскун, Василь Васильєв, Юрій Костенко, я та ще кілька депутатів утворили ініціативну групу з метою підготовки відповідних проектів постанов, які вирішили подати на розгляд позачергової сесії Верховної Ради. Працювали по напрямах. До 3—4 годин ранку документи розмножували на позиченому ксероксі. Паперу не вистачало, тому аркуш різали навпіл. До початку пленарного засідання встигли розмножити 22 проекти з 28 підготовлених, розподілити, так би мовити, і ролі, хто який документ має обстоювати, аргументувати.

Однак початок сесії виявився не таким, як собі його уявляли ініціатори проголошення незалежності України. Всі почали рватися до мікрофонів, говорити кому що на думку спаде.

Тоді ми, члени Народної Ради, вирішили під час перерви зібратися на третьому поверсі для узгодження своїх позицій. Емоції били через край. Народні депутати Чорновіл, Колінець обурювалися, чому їх не залучили до роботи над документами. Ми змушені були нагадати, що пропонували це всім парламентаріям національно-демократичного крила, які були на той час у Києві. Лариса Скорик і Володимир Гриньов наполягали на тому, що ніякої незалежності не можна проголошувати, доки не буде проведено повної декомунізації в Україні. На противагу було висунуто аргументи, що, здобувши незалежність, це можна зробити потім. Йшлося до того, що добрі наміри могли так і лишитися на папері. Врешті-решт, вихлюпнувши шквал емоцій, дослухавшись до розважливих думок Левка Лук'яненка, Ігора Юхновського, депутати заспокоїлися і почалася конструктивна робота. А далі планомірна атака, тиск на сесії».

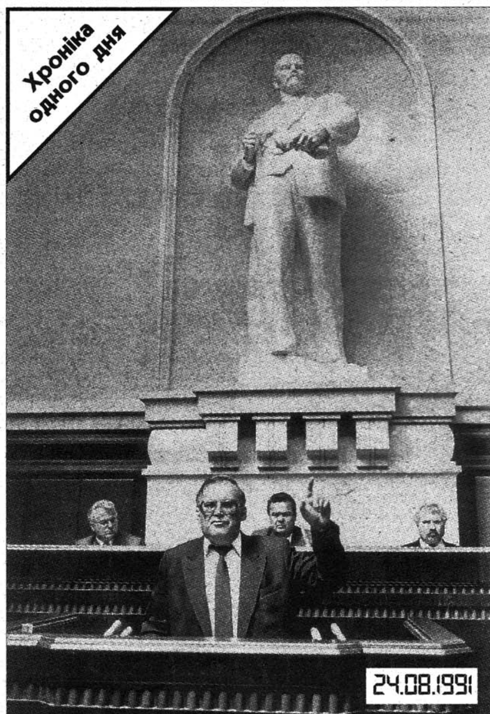
Звичайно, 24 серпня не вдалося проголосувати всі запропоновані проекти, їх обговорювали впродовж ще багатьох днів. Але зроблено було найголовніше -проголошено Акт про державну незалежність України. Основна заслуга в підготовці цього документа належить конкретному депутатові, який, по суті, віддав все своє життя боротьбі за незалежність України, Левкові Лук'яненку. Йому ж випала почесна місія озвучити доленосний документ з трибуни Верховної Ради. Були потім і сльози радості, і оплески, і овації. Це вже історія. Але її слід пам'ятати і робити відповідні висновки.

Картинка з життя

Учасники. Ліквідатори. Жертви

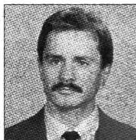
Верховна Рада. Ніч на 28 червня 1996 року. Народний депутат України Юрій Буздуган:

«Я тільки-но повернувся від журналістів. Вони сказали, що усім нам уже присвоєно почесне звання учасників конституційного процесу, адміністрації Президента — ліквідаторів Конституційного процесу, а їм — жертв конституційного процесу».

Наша анкета

ОСНОВНА ПОЛІТИКА – ЕКОНОМІКА

Валерій КОЛОСІВСЬКИЙ, керівник фермерського господарства «Сонячний пагорб», село Левків Житомирського району

1. До здобуття Україною незалежності я боровся. Тепер працюю. І ця зміна найголовніша в моєму житті.

Ще навчаючись у військовому училищі, не бездумно сприймав те, що говорилося на лекціях, а намагався осмислювати, аналізувати. Моє покоління навіть мови своїх дідів і прадідів цуралося. І я, зрусифікований тодішніми обставинами, став учитися думати українською...

В армії з однодумцями створив організацію Української Гельсінкської спілки. Потім (після рапорту та інтерв'ю радіостанції «Свобода») став цивільним. Працював в організації УГС на Житомирщині. Згодом був обраний керівником обласної організації УРП. Своїх поглядів ми дотримувалися послідовно, відстоювали їх відкрито, хоч це було непросто, бо багато людей були настільки залякані, що взагалі боялися слова «незалежність». А одразу після першогрудневого референдуму, коли наше головне гасло стало реальністю, я подав заяву на землю.

2. Робота фермера мені подобається, бо треба і фізично працювати, і техніку добре знати, і у світі бізнесу крутитися, тож тут немає меж для вдосконалення. Звичайно, умови, в яких працюють наші фермери, зовсім не такі, як у колег за кордоном. Мав нагоду в цьому переконатися, коли протягом двох місяців вивчав організацію фермерської справи в Німеччині. Але ж там економіка розвивалася природним шляхом, без потрясінь. А мені навіть кредит узяти — проблема. І землі «вибити» стільки, як потрібно для нормального ведення фермерського господарства, не вдалося.

3. По-моєму, щастя — це коли довкола тебе щасливі люди... Рідні і друзі мене розуміють, а от із жителями села складніше: більшість ставиться насторожено. Але обнадіює те, що молодь підходить, цікавиться: її свідомість не обтяжують стереотипи.

4. Узявся за вирощування овочів. Сам би з цим не вправився. Наш невеличкий колектив об'єднаний спільною ідеєю. А в колгоспі той же механізатор у кращому разі знає цифри врожайності. Запитайте його про собівартість та інші економічні тонкощі... Просто він не власник.

5. Без приватної власності, яка й формує почуття господаря, прориву не буде. А ще Україні потрібна своя еліта — люди, які справді бажають народові добра, прагнуть і вміють будувати державу. Хоч були пропозиції працювати в команді Левка Лук'яненка, став фермером, віддав колезі свій «портфель» керівника обласної організації УРП. Сьогодні для мене основна політика — це економіка.

Я не забобонний, не бачу особливої різниці між буднями, вихідними і святами: якщо треба — працюю. Але 24 серпня — день особливий. Тому хочеться поїхати в Київ, знову згадати ту піднесену атмосферу мрій і сподівань, що була в 1991 році. Вірю, що вони збудуться. Просто треба працювати.

Віталій ЖЕЖЕРА, «Голос України»

Лебединське транзитне знайомство

Коли мені кажуть, що в країні за п'ять років незалежності нічого не змінилося, я згадую мера Лебедина, і мені, кажучи по-російськи, робиться «глубоко равнодушно» до таких-от балачок.

Знайомству з мером Лебедина Анатолієм Удодом я завдячую випадкові — випадкові, на перший погляд, не вельми щасливому. Діло було на початку нинішнього літа. Колега-журналіст узявся підвезти мене з Сум на Гадяч, але доїхали ми тільки до славного міста Лебедина, і тут щось колезі не сподобалося в моторі його машини, щось там відмовило. Колега зметикував так: познайомлю тебе з Удодом, тутешнім мером, напишеш про нього кілька слів до газети, а він тебе підвезе, тут вже недалеко.

І він чкурнув назад, не питаючи нашої з Удодом згоди.

Лебедин — гарне слобожанське містечко, але тут краще не зупинятися на короткий час, щоб не ранити душу: або на тиждень-два, або — милуйся краєвидами, не зупиняючи машину. Тим більш неприємна, навіть свинська річ — такі-от транзитні знайомства з владою. Але що поробиш — виїхати якось треба, бо вже п'ята година вечора.

Не думаю, що й Удод був у захопленні: позаду клопітний день, завтра в Лебедині якийсь — чи не міжнародний — семінар тваринників, а тут — ще й непроханий столичний гість. Але мер змирився з долею й узявся — доки підійде машина — читати популярну лекцію про славне минуле Лебедина й про сучасність — загалом, таку, як у всіх. Я, про людське око, щось записував, бо ще не здогадувався: навпроти сидить хтось, кого серед нашого брата називають подарунком долі. Отакого чоловічка, бува, шукаєш місяцями — і не знаходиш, усе якісь інші трапляються. Але, кажу ж, тоді ще не відав, хто переді мною. Бог зна, чим би воно скінчилося, може, й нічим, але тут знову нещастя помогло: увійшли й сказали, що службовий автомобіль Удода зламався і його не полагодять, можливо, й до завтра. Ми обидва, вже налаштовані на приємне прощання, мабуть, подумали про одне й те ж: «Господи, чим заповнити оцю світську бесіду, де вона в біса взялася на мою голову?!»

З погибельною іронією спостерігаючи за тим, як мер намагається за допомогою телефона десь випросити машину, я раптом збагнув, що є річ, яку він робить, либонь, авторитетніше, аніж командує власниками транспортних засобів славного міста Лебедина. А саме — розповідає про історію оцього самого Лебедина. Воно, звичайно, є про що розповісти: тут у різний час, але в одному домі, гостювали Сковорода й Шевченко, на Лебединщині не пустий звук імена Гмирі, Рахманінова, Лебедина, братів Кричевських, Давида Бурлюка, Василя Капніста і Василя Довжика. Маючи отаких земляків і завчивши напам'ять їх список, будь-який мер міг би почуватися респектабельно, принаймні в очах приїжджого. Але відчувалося, що Удод — не з тих, для нього той «список» — не шпаргалка, референтами підготовлена, а ніби власний родовід, отак воно невловимо відчувалося, це примусило забути про власні дорожні клопоти й спитати: а хто ви, власне, такий, пане голово міськради?

Відповідь було одержано ось яку: мені сорок років, чиновник я не кадровий, закінчував істфак Харківського університету, вчителював на Лебединщині, балотувався в народні депутати України (від Руху і ДемПУ!), але довелося займатися не законотворчістю, а справами міста, і так — ось уже два роки.

Погодьтеся — мер-дилетант, та ще й рухівець, та ще й на східній Україні — заради цього варто пожертвувати власними інтересами.

Коротше, коли машину, нарешті, було подано, поїхали ми не на Гадяч мій рідний, а — по Лебедину.

А слід вам сказати, що Лебедин — поселення одноповерхове, навіть мерія одноповерхова, називати це містом можна з натяжкою, такий собі архітектурний символ сільської Слобожанщини з її незмінною білизною стін, синявою віконниць і дерев'яними козацькими церковцями. Де-не-де — нові кількаповерхові будинки, але, як з'ясовується, без централізованої каналізації.

Словом, хазяйство клопітне: санепідемстанція, міліція, прокуратура — підпорядкування міськрайонного, тобто, важелів впливу нема, крутись, як хочеш, є кілька десятків підприємств, але місту підпорядковані лише дванадцять з них, причім це — переважно легка (простоююча) промисловість, тож наповнюваність бюджету власними силами — 42 відсотки, доводиться крутитись, на ту ж каналізацію прошено 400 мільярдів, виписано 84, а видано — 10, і я мирюся з тим, каже Удод, бо потім область і на зарплату людям не дасть.

Втім, не такий він вже й слабкодухий: коли звідси евакуювалися ракетники, вони забрали з собою все, аж до ліжечок і тумбочок зі «свого» дитсадка, так Удод вислав на дорогу пости ДАІ — щоб не випустили, і в Лебедині тепер, можна пишатися, практично жодного закритого дитсадка.

Провінційне життя — не без гумору. Американці розірвали угоду про співробітництво з лебединською швейною фабрикою, пояснили в листі: «у зв'язку з економічним спадом у США»...

— Ми так сміялися! — каже Удод.

Правду кажучи, він мене цікавив передусім як дилетант у чиновницькому кріслі, як живий приклад нашого національного ідеалізму, про який у столиці міцно забуто ще наприкінці президентства Кравчука, після якого згори донизу всі, здається, місця, посіли прагматики.

Виявилось — ні, він не зовсім ідеаліст, на запитання про ідеальну модель управління відповів, що такої в перехідний період бути не може, тут хоч би мати закони, які б не розмежовували суспільство, нормально відрегульоване місцеве самоврядування і — замінити негодящу податкову систему. Щодо свого рухівського минулого: чесно вийшов з партії, як тільки став мером, до колишніх соратників ставиться, здалося, так, як ото нормальний солдат другого року служби до молодих — якщо у вас у програмі є щось, окрім перейменування вулиць, будь ласка, створюйте хоч зараз свій тіньовий кабінет, але ж ви не хочете...

В апараті міськвиконкому він практично нікого не міняв.

— Як же вони вас не з'їли, не підловили на чомусь як новачка?!

— Могли — особливо в перші місяці, коли мене можна було взяти голими руками. Але вони цього не зробили. Гадаю, у нашого старого, ще радянського, чиновництва є професійна честь: не підводити начальника. Коли я відкрив для себе цю істину, був щиро зворушений.

... Після екскурсії по Лебедину він запропонував заїхати до нього додому. Я чомусь думав, що мер живе в одному з небагатьох тут багатоповерхових будинків. Виявилося — на типовій окраїнній вулиці, в хатці, яких у Лебедині сотні — зовсім маленька, а живуть — він, дружина, доросла дочка, батько й мати. Домашній кабінет мера — два на півтора, книжки випадають з підвіконня прямо на грядку. Грядка — вісім соток плюс відвойований у річки Вільшанки невеличкий пастівничок, де гуляють кілька кіз. Той пастівничок — у кінці городу, а в хаті висить той самий пейзаж, написаний сусідом, Віктором Йосиповичем Корнієнком, котрий узявся за живопис після п'ятдесяти, до речі, дві його картини придбав глава парламенту Олександр Мороз, теж — селянська душа.

Тин у мера — як віяло, можете мені не повірити.

Зате він пише гарні вірші — читав мені.

На прощання було так: тату, сказав мер, а давайте покажемо йому кілька слобожанських мелодій. Тато, Василь Митрофанович, тут же дістав гармошку, мама подала мерові бубон і дві ложки, і двоє Удодів, старший і молодший — грали! Хвацько й гарно, як на весіллі.

Над вікном веранди якийсь безіменний художник намалював двох голубів, і прямо на цій картинці ластівки звили гніздечко.

Коли я виїжджав, була вже ніч.

Мер узявся мене провести, на одній вулиці свого міста вийшов з машини — купити якихось цигарок з фільтром у комерційній будці — і не зміг, довелось брати «Приму», його, здається, впізнали, але нічим не змогли виручити.

— Коли вас, отакого, виженуть з вашої посади?

— Через півроку! — спокійно відповів він.

... Підвозив мене до Гадяча лебединський гідроінженер. Їхали мовчки, я лиш спитав, чому так багато лісу обабіч дороги, і він відповів: «А це ж Геродотова Гілея тут, лісова країна». Відповідь була варта того, щоб її придумав який-небудь журналіст, а не інженер, але — що є, то є, вони в цьому Лебедині, здається, всі ніби заворожені тутешньою красою й власною історією, від мера до інженера...

Лебедин — Київ.

Картинка з життя

Криза суцільна...

1993 рік. Йде конференція обласної організації Ліберальної партії України. Делегати зібралися в драматичному театрі: партер для них, на сцені — стіл для президії і трибуна. Оратор, віцепрезидент ЛПУ Сергій Токарев, доповідає про економічний занепад у державі. У найцікавіший момент доповіді від величезної кришталевої люстри відривається підвіска і з брязкотом падає на підлогу. Ніхто не постраждав, але вся увага залу переключається на розсипані у проході друзки. Доповідач знизує плечима:

— Ось вам зайве підтвердження того, в якій кризі опинилася Україна...

Наша анкета

Жалкую, що не був ще жорсткішим

Григорій ОМЕЛЬЧЕНКО, голова постійного Комітету з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією:

1. Ці зміни переоцінити важко — я став вільним громадянином своєї незалежної держави. Дедалі більше відчуваю особисту відповідальність за все те, що відбувається у цій державі.

Звички практично не змінилися — життя набирає таких темпів, що мушу тримати себе у дедалі кращій формі. На жаль, менше часу вдається приділяти сім'ї, наприклад, вже з півроку не був з сім'єю у театрі.

2. Переконаний, що як народні депутати, так і керівництво держави загалом не можуть бути задоволені своєю працею, незважаючи навіть на історичне прийняття Основного Закону держави — Конституції. Український народ доведено до межі жебрацтва. Невже хоч один керівник будь-якого рангу може бути задоволений тоді, коли люди місяцями не отримують зарплат, пенсій, стипендій?..

Жалкую, що нашим патріотичним силам, усім чесним людям не вдалося запобігти розкраданню України. І нехай дехто закидає мені, що часто буваю жорстким, я сьогодні дещо шкодую, що не був ще жорсткішим. Інакше порядку не наведемо. Шкода, наприклад, що впродовж двох років мені і моїм однодумцям так і не вдалося домогтися розгляду Верховною Радою нашого законопроекту про скасування статусу депутатської недоторканності, щоб не на словах, а на ділі ми всі були рівні перед законом і судом.

3. Вважаю себе дуже щасливою людиною, бо маю гарну сім'ю, розумних колег, надійних друзів, терплячих виборців свого Кременчуцько-Крюківського виборчого округу, яким вдячний за моральну підтримку і розуміння.

Товаришів по партії не маю, бо я принципово безпартійний.

4. Так, я — в команді. Починаючи з 1991 року нам, офіцерам, до речі, багато з яких потім стали народними депутатами, вдалося створити справжню команду. Сподіваюся, більшість наших громадян чули про офіцерську організацію «Антимафія». А коли брати у вужчому розумінні слова «команда», то скажу: незважаючи на те, що у нашому парламентському комітеті зібралися депутати з різних політичних партій, ми також вважаємо себе єдиною командою.

5. Так званий «перехідний період» сам по собі не завершиться, якщо ми його не завершимо, здійснивши, насамперед, кадрову революцію.

А щодо свого місця в політиці, то, певен, що я і мої однодумці не маємо права піти з політичної арени (і не підемо!), доки не позбавимо суспільство від метастаз корупції і мафії.

Картинка з життя

«Щоб через вінця лилося...»

Маріїнський палац. Щойно Голова Верховної Ради України Олександр Мороз і Президент України Леонід Кучма, виголосивши промови, скріпили своїми підписами Закон «Про прийняття Конституції України і введення її в дію». Урочисто піднесені присутні — усі, хто творив Конституцію, гості, дипломати, журналісти — вітають одне одного з цією знаменною подією, піднімають келихи іскристого «Шампанського». І раптом посеред зали Маріїнського палацу якось випадково хтось підштовхнув піднос з наповненими «Шампанським» фужерами. Друзки кришталю і калюжа ігристого вина... були зустрінуті бурхливими оплесками. На щастя!

Володимир КОРОЛЮК, «Голос України»

Хроніка безсмертної ночі

І був вечір, і був ранок

1. Процес пішов

Якось Джон Кеннеді сказав: «У перемоги тисяча батьків, поразка — завжди сирота»...

Щось подібне відбувається сьогодні в Україні, коли хрещеними батьками Основного Закону оголошують навіть тих, хто у 1991 році проголосував проти Акту про незалежність. А ті, хто знаменної ночі робив усе, щоб Конституцію не прийняти, а проект — недосконалий, згубний для демократії — винести на референдум, вважають себе мало не її рятівниками. Отже...

Конституційний процес, тривалий і складний, наближався до логічного завершення. Однак виконавча влада, зокрема адміністрація Президента, звинувачувала Верховну Раду в недієздатності, цілеспрямовано тримала курс на референдум . Так, 24 червня на брифінгу для журналістів Дмитро Табачник заявив, що Президент підписав указ про референдум. Протистояння двох гілок влади сягло апогею.

27 червня сесія то засідала за зачиненими дверима, то розходилася по погоджувальних робочих групах, виробляючи взаємоприйнятні формулювання статей, і тільки в другій половині продовжилося голосування. Однак перший компромісний варіант 13-ї, 14-ї та 41-ї статей ніяк не міг набрати необхідної кількості голосів. Як не вмовляли депутатів голова тимчасової робочої групи Михайло Сирота, Олександр Мороз та автор поправки Віктор Мусіяка, система «Рада» уперто висвічувала на табло речення «Рішення не прийнято».

Голова Верховної Ради Олександр Мороз оголошує десятихвилинну перерву.

У вестибюлі другого поверху збуджені депутати щось палко доводять одне одному.

Після перерви тривають танталові муки. Олександр Мороз раз у раз повторює формулювання статей, а Михайло Сирота вторить за ним, мов заклинання:

—Комісія просить підтримати дану редакцію.

І от — довгождані оплески: рішення прийнято!

Далі стає трохи легше — конституційну норму набирають 29-а, 30-а, 34-а, 35-а, 42-а, інші статті. Дискусії, якщо й виникають, не переростають у безплідну суперечку.

2. Підводні течії і рифи

Щоправда, відчувається наростання внутрішньої напруги. Колеги приносять звістку про те, що підготовлено звернення Президента до народу. Один з них стверджує, що бачив, як у будинок на Банківській заносили телесуфлери:

—Я з них читаю, коли веду передачу, — кожну подряпину впізнав.

О 21-й годині Олександр Мороз робить у засіданні невелику перерву — в зал транслюють теленовини, а ми, журналісти, збираємося біля телевізора. Диктор зачитує указ про референдум — звернення немає.

У фойє з'являється постійний представник Президента у Верховній Раді Віктор Мусіяка — говорить, що він подав Леонідові Кучмі прохання про відставку. Запитуємо про причини такого кроку.

—Я не міг погодитися з обгрунтуванням необхідності референдуму, викладеним в указі. Вважаю, що цей указ порушує чинне законодавство.

Указ підлив масла у вогонь: у залі наростає напруга, кожен починає слухати виключно себе, інколи зчиняється галас.

Голова Верховної Ради Олександр Мороз, щоб розрядити атмосферу, жартує (цитуємо за стенограмою):

—Шановні депутати. У нас (як казав Саахов, пам'ятаєте?) «отсюда только один путь — или в загс, или к прокурору». Тому нам треба або прийняти Конституцію...

Михайло Сирота:

—... або не виходити звідси.

Дискусії спалахують з новою пристрастю. В одному з епізодів дехто з народних обранців почав шантажувати колег тим, що піде з залу, на що Михайло Сирота відповів з гіркотою: «Піти з залу найпростіше, найважче — залишитися в залі...»

Водночас почала чітко простежуватися певна тенденція: коли раптом система «Рада» дала роздруковку голосування по фракціях, виявилося, що Рух не підтримав 12 розділ Конституції, що викликало здивування навіть Михайла Сироти. Як з'ясувалося згодом, члени фракції Народного Руху постійно висмикували свої картки і не брали участі в голосуванні.

3. І поєдналася символіка із Кримом

Настав найдраматичніший момент: 20-а стаття — державна символіка. Спершу запропонували два варіанти статті. Перший з них закріплював в Основному Законі державний прапор, малий герб і мелодію гімну «Ще не вмерли України ні слава, ні воля», а другий, який вніс депутат Терещук, зберігав невизначеність символіки, важке проходження через сесію у вигляді закону. Рейтингове голосування виявило перевагу першого варіанту. Однак результативне голосування дало лише 251 голос цій статті.

На трибуні Віталій Масол:

— Давайте ми трошки подумаємо про інше. Ми хочемо створити державу. Відпрацювали символіку. Чи треба нам сьогодні змінювати прапор? Я вважаю, ні. Тому що ми пішли на величезні затрати. Подобається чи ні, але вже є військова форма, вже є прапори, вже є паспорти, гроші і тому подібне. Тож я хочу підтримати перший варіант.

Аби зрушити з місця, вноситься пропозиція голосувати непоіменно. І знову проблема, бо, щоб змінити цю норму Регламенту, так само потрібно 300 голосів. Щоправда, цей бар'єр також не вдалося подолати. Пропозиції, сумніви, пошук компромісу.

Після виступу Володимира Алексеєва зал вибухнув новим спалахом емоцій.

Євгена Марчука перебивають галасом. Однак спокійний голос колишнього прем'єра змушує прислухатися до його думки, його аргументів, які зводяться до того, що символіка не винна у громадянських конфліктах нашої історії. Окрім того, відмовитися від герба, стверджує Євген Кирилович, означає відмовитися від князя Володимира, від власної історії.

Юрій Болдирєв, визначаючи право існування тризуба як герба, пропонує до прапора додати ще одну смугу — малинову. Його земляк Валентин Пудрик закликає до компромісу, хоча й розуміє, що деякою мірою йде проти волі виборців. Як завжди афористично і розсудливо звернувся до свого тезка Валентин Симоненко, закликавши лівих проявити більше розуму, аніж самолюбства, адже «ми повинні шукати те, що нас об'єднує, а не роз'єднує».

Проводиться реєстрація депутатів. І погляди схрещуються на урядовій ложі, де сидить у самотності депутат і віце-прем'єр Олександр Ємець, а в залі — Сергій Головатий. Решта депутатів-урядовців відсутня. Кулуарами блукають чутки, що їм заборонили з'являтися на сесію—референдум над усе. І тоді бере слово Сергій Головатий, який закликає і лівих, і правих бути більшими патріотами, аніж міністри.

Можна ще довго описувати перебіг подій, але найголовніше ось що. В ті хвилини народні обранці, схоже, зрозуміли: або Україна буде мати Конституцію правової демократичної держави, або буде встановлено одноосібний авторитарний режим, подібний до білоруського. (Звернуть увагу й на таке: частина комуністів у цю мить спробувала було відмовитися від подальшої роботи, оскільки, мовляв, знову скажуть, що депутати злякалися референдуму, однак, слава Богу, перемогла інша точка зору).

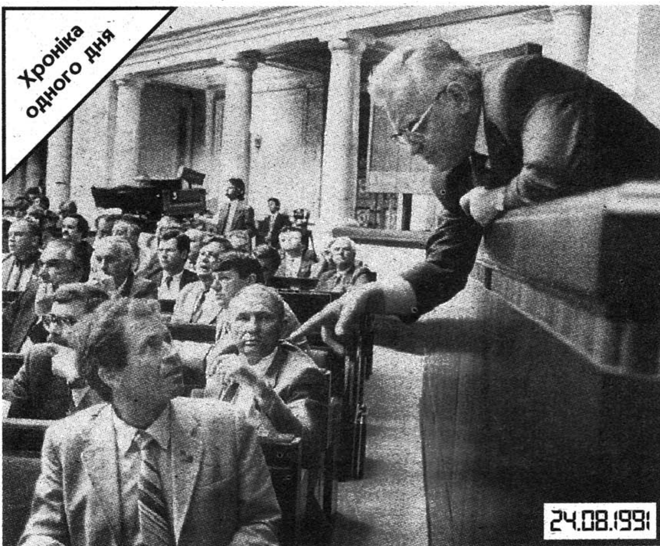
20-у статтю врешті вдалося прийняти в пакеті з кримською автономією. (До речі, варто повернутися до виступу Євгена Марчука, який звернув увагу на депутатів, що не голосували: «Я їх знаю, я їх бачу. Не всіх, але чотирьох я бачу і знаю, хто не голосує. Я до них звертаюся: вчитуйтесь уважно, якщо вас щось лякає...»)

***

Переміг здоровий глузд, і черговий бар'єр вдалося подолати. Щоправда, ще не раз зіштовхувалися думки, ще раз виходив на трибуну Віктор Мусіяка, який сказав коротко і просто: «Уже 7 годин, мені 50, а Конституції немає». І, змахнувши непрохану сльозу, покинув трибуну.

До прийняття Конституції залишалося 2 години 20 хвилин...

Хроніка одного дня

Наша анкета

Для подолання кризи треба, нарешті, включити наші гени

Геннадій УДОВЕНКО, міністр закордонних справ України

1. Протягом останніх п'яти років моє життя кардинально змінювалося принаймні п'ять разів: я був Постійним і Повноважним Представником України в ООН, пенсіонером, радником корпорації «Укрбуд», послом у Польщі, останніх два роки — міністр закордонних справ. Отже доводилося мені пересідати з «Мерседеса» на трамвай і автобус, але я не страждав через це. Зрозуміло, що зміни певною мірою впливали на моє сприйняття подій, які відбувалися тоді в Україні. Але вони не змінили моїх звичок: я завжди багато і важко працював.

2. Я одержую задоволення від роботи, бо вона дає можливість впливати на зміцнення державності, суверенітету нашої країни. А от щодо результатів... Безперечно, хочеться, щоб вони були якомога кращі, тому навіть від добре виконаної роботи часом залишається внутрішнє незадоволення. На мою думку, саме це воно спонукає до творчих пошуків у будь-якій сфері діяльності.

Проте є й серйозні прорахунки: не вдалося сконцентрувати всі види зовнішньополітичної діяльності з тим, щоб координувати її в інтересах держави. І досі керівники міністерств розв'язують усі проблеми зовнішньої діяльності виходячи з відомчих інтересів, а так не повинно бути.

3. Так, велике щастя — коли тебе розуміють. Цим доля не обійшла: моя родина, друзі, однодумці розуміли й підтримували мене не тільки в хвилини успіху, а й у скруті.

4. У команді. Колектив Міністерства закордонних справ сформувався ще до мого приходу й налаштований на активну роботу.

Мені імпонує стиль роботи тих керівників, які приймають рішення і відповідають за його виконання. Я завжди дослуховуюся до думки фахівців і обов'язково враховую її. Знаєте, я дійшов висновку, що стати до мене в опозицію дуже непросто. Адже коли виникає проблема у службових, та й будь-яких інших взаєминах, завжди намагаюся стати на місце опонента.

5. Насамперед я вірю в майбутнє України. А щодо строків завершення «перехідного періоду», то тут провидцем, на мою думку, не може бути ніхто. Наше життя докорінно почне змінюватися на краще саме тоді, коли, всі ми, а чи не найбільше — пересічні українці згадаємо про наші гени працелюбного народу. А ще про те, що пам'ятають старі європейці: Україна колись була хлібним кошем для цього континенту.

Коли це буде? А тоді, коли матимемо клас власників, які прагнутимуть примножувати зароблене потом і мозолями. Маю на увазі не ті кілька відсотків «нових українців», що збагатилися завдяки нерозумній економічній політиці часів ейфорії від незалежності, а мільйони людей, які розгубилися і поки що не знають, що вдіяти.

І ще: економічні негаразди — не результат незалежності України, хто б там що не казав. Наші проблеми — результат фіаско соціалістичної системи господарювання по-радянськи, коли роботу одного виконували четверо. Нині треба докорінно змінювати економіку, а це непросто, бо справа не стільки в ній, скільки в психології людей.

Картинка з життя

БУВ ОЧЕВИДЦЕМ. СТАНЕ ГОСТЕМ?

Серед іноземних гостей, запрошених на святкування Дня незалежності в Київ, — заступник прем'єр-міністра, міністр закордонних справ Мальти Гвідо де-Марко. Чому? Про це розповів на одному з брифінгів міністр закордонних справ України Геннадій Удовенко:

— П'ять років тому де-Марко обіймав посаду голови Генеральної Асамблеї ООН. Україна тоді цілеспрямовано йшла до незалежності, і ми (а я працював представником України в ООН) намагалися організувати офіційний візит його до Києва — минаючи Москву, що мало тоді велике політичне значення. Після інтенсивних переговорів узгодили дату візиту — 24 серпня. Але раптом —«вибухнуло». Телефонує мені де-Марко: що, каже, робитимемо, адже у вас — путч... Та, відповідаю, то не у нас, а в Москві... Але ситуація й справді була пікантною, я знову зв'язувався з Києвом, потім — з де-Марко. Врешті-решт вирішили: візит відбудеться. І він відбувся, і Гвідо де-Марко був присутній на тому історичному засіданні Верховної Ради, коли проголошено було Акт про державний суверенітет. Єдиний серед зарубіжних офіційних осіб очевидець.

«Розкопати завали, навести елементарний порядок»

(Початок на 2-й стор.).

ЗА ЦЕЙ РІК замінено 12 генеральних директорів виробничих об'єднань та 86 директорів шахт.

Ми будемо і надалі рішуче звільнятися від керівників, неспроможних працювати в нових умовах, особливо від тих, які зловживають службовим становищем, допускають порушення, що межують із злочинами.

Проведеною правоохоронними і контрольними органами перевіркою за матеріалами робочих груп урядових комісій, а також служб, що ведуть боротьбу з економічними злочинами, у Донецькій області виявлено 77 злочинів, якими завдано збитків на загальну суму понад 400 млрд. крб. До кримінальної відповідальності притягаються 84 особи, серед них 6 директорів підприємств вугільної промисловості, 7 заступників директорів, 3 головних бухгалтери, 2 головних інженери, 3 провідних спеціалісти і 9 начальників дільниць. У Луганській області шкода, заподіяна корисливими злочинами і безгосподарністю, обчислюється двома трильйонами карбованців. Лише за час роботи урядової комісії і в ході перевірки порушень тут зареєстровано 32 злочини, з яких 3 факти хабарництва і 21 розкрадання у великих і особливо великих розмірах, матеріальні збитки від яких склали понад 98 мільярдів карбованців. Винні мають отримати по заслугах.

Водночас уряд усіляко підтримує і підтримуватиме керівників енергійних, ініціативних, які забезпечують стабільну роботу підпорядкованих їм підприємств, нарощення вуглевидобутку, дивляться вперед, дбають про створення гірникам безпечних умов праці, своєчасну видачу їхнього заробітку. Серед таких хотів би назвати генеральних директорів виробничих об'єднань «Рівенькиантрацит» — Астрова-Шумилова Геннадія Костянтиновича, «Павлоградвугілля»—Разводова Анатолія Григоровича, «Макіїввугілля» —Грядущого Юрія Борисовича, директорів шахт «Красноармійська-Західна» — Байсарова Леоніда Володимировича, «Краснолиманська» — Пастернака Зіновія Григоровича, № 71 «Індустрія» — Шкроба Сергія Федоровича.

Нещодавно, 18 липня, Кабінет міністрів прийняв Постанову «Про результати перевірки стану справ у вугільній промисловості Донецької та Луганської областей і додаткові заходи щодо поліпшення роботи цієї галузі». Тут не тільки дано глибокий аналіз ситуації, що склалася, причин, які підвели галузь до небезпечної межі, а й визначено додаткові заходи щодо виведення її з кризи.

НАЙПЕРШЕ й найголовніше завдання — розчистити завали, навести в галузі елементарний порядок, зміцнити виробничу, технологічну, фінансову, трудову дисципліну, сформувати справді ділові відносини її з партнерами, такі, що грунтувалися б на високій відповідальності одного перед одним.

Кілька днів тому я повернувся з поїздки до Луганської і Донецької областей, де за участю керівників Мінвуглепрому, ряду інших міністерств і відомств, обласних державних адміністрацій, з якими ми досягли повного взаєморозуміння, ми у порядку контролю перевірили хід виконання урядових постанов та доручень Прем'єр-міністра України Лазаренка П. І., які він дав під час перебування у шахтарських регіонах. Головну увагу було приділено усуненню виявлених тут урядовими комісіями недоліків, подоланню руйнівних наслідків липневих шахтарських страйків, забезпеченню виходу на планові завдання з видобутку вугілля і погашенню заборгованості по заробітній платі.

Розглядалося становище окремо по кожному виробничому об'єднанню і самостійній шахті. Доповіді їхніх керівників і аналіз техніко-економічних показників свідчать, що зусилля уряду дають певні позитивні результати. Обстановка у галузі поступово нормалізується. Так, у виробничому об'єднанні «Донецьквугілля», де у дні страйку середньодобовий видобуток вугілля впав до 7 — 12 тис. тонн, уже вийшли на 20,5 тис. тонн, а до кінця серпня розраховують досягти планового показника — 23 тис. тонн.

Завдяки вчасній виплаті заробітної плати за червень вдалося значно послабити напругу у шахтарських колективах. Цьому сприяє і доведення через телебачення, радіо, пресу до населення шахтарських регіонів інформації про заходи, яких вживає уряд для виправлення ситуації в галузі, забезпечення своєчасної виплати їхнього заробітку.

Однак становище в галузі залишається складним. За сім місяців цього року завдання з видобутку вугілля виконано лише на 77 відсотків. Недоодержане паливо — це зменшення реалізації і, як наслідок, вкрай тяжке фінансове становище підприємств. Але сьогодні на шахтах країни, може, вперше за останні сім років спокійно. І ми зробимо все, щоб не дати зруйнувати цей спокій, знову розпалити обстановку.

В жодному разі не можна зірвати розроблені у кожному об'єднанні, на кожній шахті графіки погашення заборгованості по заробітній платі шахтарям. Ми змушені застосувати жорсткий контроль за управлінням виробництвом і фінансово-господарською діяльністю кожного підприємства. І Мінвуглепром, і відповідні структурні підрозділи урядового апарату переходять на особливий режим роботи, якого вимагає надзвичайна, по суті, ситуація у галузі. І ми змушені будемо відмовитися від послуг тих працівників, яким такий режим виявиться не під силу.

Певні перспективи приросту вуглевидобутку відкриває реалізація технічного кредиту у розмірі 10 трлн. крб., наданого шахтам комерційними банками під гарантію уряду. Наприклад, у об'єднанні «Луганськвугілля» сподіваються за рахунок цього істотно поліпшити становище вже у четвертому кварталі поточного року. За сім місяців цього року значно просунулося вперед виробниче об'єднання «Ровенькиантрацит», де фінансову підтримку уряду використано на введення трьох нових лав, у вересні буде введено ще одну, що дасть можливість успішно завершити нинішній рік і вступити у 1997-й з плановою кількістю очисних вибоїв.

Із намічених до вводу під кредит 93 очисних вибоїв на початок серпня 8 лав уже працювали. У короткий термін необхідно залучити другу частину кредиту в сумі 7 трлн. крб. для обладнання решти намічених до вводу в експлуатацію лав.

Завдяки вивченню ситуації на вугільних підприємствах виявлено ще 102 лави і 6 розрізів, які за умови незначних асигнувань можуть дати збільшення вуглевидобутку у 200 — 300 тонн на добу кожна, а деякі ще більше. Загалом вже у вересні можна мати приріст середньодобового видобутку вугілля на 32 тисячі тонн.

ЯКЩО вдасться здійснити ці заходи (а ми добиватимемося цього), то видобуток вугілля буде доведено до 230—240 тисяч тонн на добу, що дасть нам можливість більш спокійно почуватися взимку.

Перший тиждень серпня засвідчив дієвість заходів, що здійснюються. Досить сказати, що середньодобовий видобуток вугілля у ці дні на 20 тис. тонн перевищує цей показник за липень. Мінвуглепром виконує графік закладення палива у держрезерв на електростанціях.

Фінансове становище галузі, безперечно, покращить ще й передача соціальних об'єктів вугільних підприємств до комунальної власності. Але тут не можна зволікати, щоб не зірвати їх підготовку до зими. Надзвичайно важливо забезпечити виконання програми закриття 50 нерентабельних шахт, які практично припинили видобуток вугілля і перебувають на утриманні держави. Зрозуміло, що підходити до розв'язання цього питання слід зважено, враховуючи, що з ним пов'язано долі тисяч людей. Про те, як забезпечити виконання прийнятих урядом рішень, йшлося на засіданні Державної міжвідомчої комісії з соціально-економічних питань вугільних регіонів. Для цього при Кабінеті міністрів створюється оперативна робоча група.

Певен, що ми здатні витягти вугільну галузь із прірви, в якій вона опинилася, забезпечити її оздоровлення, а потім і поступальний розвиток. А це означає —поставити на міцну основу все народне господарство незалежної України. Таким чином ми повернемо шахтарській професії високий престиж, а гірникам —любов і повагу народу. **Користуючись нагодою, хотів би привітати їх з професійним святом — Днем шахтаря, а також з визначною датою у житті всього нашого народу — 5-ю річницею незалежності України.**

Наша анкета

Левко хотів назвати Універсалом

Леонтій САНДУЛЯК, професор держуніверситету, колишній депутат Верховної Ради СРСР, перший посол України в Румунії, один з творців Акта проголошення незалежності України

1. Раніше був лібералом, наслідував у цьому Михайла Грушевського, а пізніше — Леоніда Кравчука. Тепер став переконаним центристом. Та коли б, не доведи Боже, на Україну посунули завойовники, взяв би до рук зброю. Це вже в мені промовляє націонал-патріот. Тобто я веду до того, що громадянська мудрість приходить з віком.

2. Задоволений, оскільки робота моя пов'язана і з наукою, і з вихованням молоді.

Добрим спомином увійшов у мою душу день, коли ми з Левком Лук'яненком творили доленосний документ, який мав ствердити незалежність України. Левко хотів назвати його Універсалом і застосувати термін «відроджена держава». Але я наполіг на тому, щоб ужити назву Акт проголошення незалежності України, оскільки вона була прийнятніша для прокомуністичної «групи 239». І мій варіант ухвалила Верховна Рада.

Як політик жалкую за тим, що нам не вдалося розумно скористатися історичним моментом. Маю на увазі швидке і досить невиважене проголошення України без'ядерною й позаблоковою державою. Якби знову випала можливість вибору, я вніс би свою поправку: ядерний арсенал віддаємо взамін на членство в НАТО. Цей крок став би гарантом нашої безпеки на довгі роки.

3. У мене, як і в кожної людини, є і друзі, й недоброзичливці. І це я вважаю нормальним явищем.

4. Час одинаків минув. Зараз досягають поставленої мети згуртовані люди. Я створив і очолюю громадську екологічну організацію «Зелений світ Буковини». На відміну від Партії зелених, яка бореться за владу», ми одержимі ідеєю збереження й захисту довкілля. Маємо з цього приводу тверде переконання: можна збудувати найдемократичнішу державу, але якщо занапастимо її, то в ній нікому буде жити.

5. Зміни на краще настануть тоді, коли у вищому законодавчому органі більшість не представлятимуть комуністи й ті, хто ним співчуває, а у виконавчій владі не «правитимуть бал» колишні партноменклатурники. Щоб запрацювало вітчизняне виробництво, треба докорінно переглянути податкову політику. Нова Конституція України повинна дати шанс підприємливим людям реалізувати себе.

Для мене це найзначиміше після Великодня свято. Відзначу його по-християнськи: помолюся, пом'яну борців за волю України, вип'ю чарку. І неодмінно процитую за столом улюблені поетичні рядки:

Вітчизні віддаймо не огризки душ,
А всю повноцінність життя або смерті.

Хроніка одного дня

24.08.1991

Навчимо Європу людяності

ВСТУП України до Ради Європи став, без перебільшення, одним із найвизначальніших етапів у п'ятирічній історії незалежної України. Про те, яким був шлях до визнання в Європі, розповів віце-президент РЄ, голова Комітету Верховної Ради у закордонних справах та зв'язках з СНД Борис ОЛІЙНИК.

— Україна не стає, а завжди була частиною Європи. Обставини складалися так, що іноді нас виносило на європейські околиці, проте слід усвідомлювати: Україна в усі часи значною мірою впливала не лише на європейській, а й на світовий суспільно-політичний клімат.

Згадаймо хоча б, що однією з перших конституцій Європи була українська конституція Пилипа Орлика. Або той факт, що ми стали одним із фундаторів ООН, ще перебуваючи у складі колишнього Радянського Союзу. До речі, українських дипломатів за часів СРСР вважали найбільш фаховими, їм доручали найважливіші і найважчі ділянки роботи. Наш прихід у Раду Європи після відродження незалежності був закономірним та історично зумовленим.

Проте вступ до Ради був непростим — тепер про це вже можна сказати. Не всім подобалося, що поруч із трьома державами, які досі богували в Європі — Англією, Францією та Німеччиною — з'явилася рівня їм — Україна. Окрім того, наш вступ довго пов'язували з процесом входження до РЄ Росії. Тож, коли в Росії почалася чеченська трагедія, то дехто в Раді Європи спробував загальмувати і наш вступ. З'явилися чутки, що Росія «викручує руки» іншим державам, аби вони зупинили Україну. Геннадій Зюганов тоді навіть провів спеціальну прес-конференцію, на якій заявив, що в РЄ розповсюджують плітки, які не відповідають дійсності.

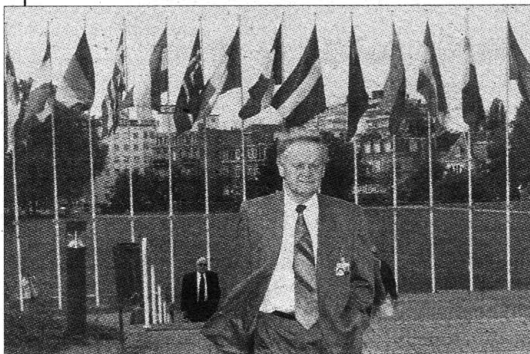
Цікава деталь: Рада Європи побудована за фракційним принципом, як і наш парламент. Там є свої демократи, комуністи, соціалісти, монархісти... Коли йшлося про прийняття України до РЄ, то об'єднання лівих, до якого я входжу, одноголосно висловилося за те, щоб допомогти нашій державі стати членом РЄ.

На жаль, саме при вступі до РЄ ми переконалися, що і в цій міжнародній організації застосовують подвійні стандарти. Якщо до нас висували особливі вимоги, вигадуючи іноді нелогічні причіпки, то інші держави (на які треба дивитися в мікроскоп, щоб помітити «розгул демократії») приймали з порушенням тих самих вимог.

Справді, нині у нас ще не все гаразд із законами, ми їх доводимо до європейських стандартів. Скажімо, зрозуміло, що найгуманніше було б скасувати смертну кару, але сьогодні і одразу це зробити неможливо, зважаючи на криміногенну ситуацію. Ми — нормальна правова держава, проте нині переживаємо справді скрутні часи. Однак, ми послідовно виконуємо свої зобов'язання, взяті перед світом — зокрема, щодо скасування смертної кари.

І хай так звані цивілізовані не вчать нас жити. Ми любимо вчитися, але не любимо, коли нас вчать. У нас є свої національні традиції, ми маємо те, що вже назавжди втрачено в постіндустріальних суспільствах, які в основу всього поклали прагматизм. А ми ще не втратили почуття причетності до чужого горя і радості. Це те, чим ми можемо пишатися перед усім світом. Тепер головне — відчути себе державою, оскільки найлегше проголосити суверенітет, найважче — вибити із свого генетичного коду комплекс вічно другого номера. Ми — перші поміж першими у Європі, ми — рівня всім іншим народам.

Записала Тетяна ІВЖЕНКО.

Картинка з життя

Іноземці...

Пригадую, як одна знайома розповідала про свого п'ятирічного сина, з яким, гуляючи Києвом, несподівано натрапила на комуністичний мітинг. «Мамо, це — іноземці? — поцікавився малюк. — Чому в них прапори такі дивні?». «Хіба ти не знаєш, — здивувалася мати. — Це ж колишній український прапор — червоний із синьою смужкою». «Ні, український прапор — жовто-синій».

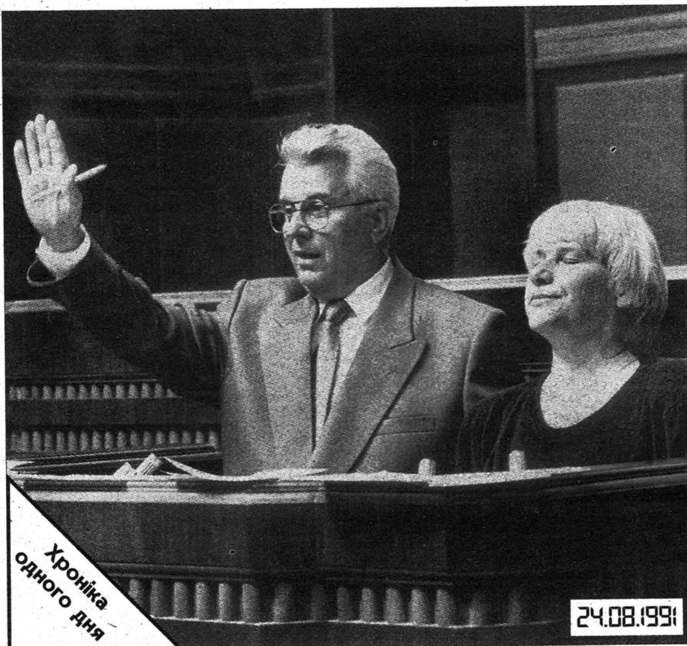
Наталя ФІЛІПЧУК, «Голос України»

Це був початок. Історичний

ДЛЯ РОВЕСНИКІВ української незалежності ще немає такого поняття, як історія. Вони мають теперішнє й дивляться в майбутнє. Це потім, коли прийде час сісти за шкільну лаву, вчителі рік за роком, дата за датою розповідатимуть їм про не таке вже й далеке минуле, а після — викликатимуть до дошки і ставитимуть оцінки.

«П'ять» отримає той, хто точно передасть хронологію усіх подій —від прийняття Декларації про державний суверенітет і до грудневого референдуму 1991 року. Але немає такого підручника, який умістив би у себе все. Наприклад, історію про те, як канадські українці переконували керівництво своєї держави в тому, що Канада має визнати незалежну Україну. Згідно з канадським законодавством, якщо певна кількість виборців пише звернення до парламентаріїв, то їхній депутат зобов'язаний зачитати це звернення у сесійному залі. Канадська діаспора «мобілізувала» усі свої сили, та так вдало, що кожного дня протягом листопада 1991 року в канадському федеральному парламенті зачитували звернення виборців з вимогою визнати незалежність України. Потім розповів мені один канадський українець: «Ми мріяли, що Канада стане першою державою, яка визнає і привітає Україну з початком її державності. І тому дуже засмутилися, коли почули, що перша це зробила Польща». До речі, хто був перший, і досі залишається дипломатичною таємницею. У нас прийнято застосовувати такий «епітет» і до Польщі, і до Канади. А щоб не плутатися, один службовець зовнішньополітичного відомства України запропонував: «Кажіть так: Канада — була перша із Західної півкулі, Польща — зі Східної».

Та власне, яка різниця? Нині незалежність нашої держави визнали 152 держави, зі 142 у нас встановлено дипломатичні відносини. В Україні працює 59 посольств, 6 представництв міжнародних організацій. Свої посольства Україна відкрила у 46 державах. Окрім того, має 5 представництв при міжнародних організаціях. І це — тільки початок. Хоча... й історичний!

Наша анкета

«ЩАСТЯ — ТО ТАЙНА СЕРЦЯ»

Кармелла ЦЕПКОЛЕНКО, композитор, доцент Одеської консерваторії

1–2. Прийшли нові часи, а з ними — й нові люди. З'явилися меценати, різні фонди, що готові підтримати розвиток національної культури. В 1995 році моя мрія здійснилася: в Одесі відбувся міжнародний фестиваль «Два дні і дві ночі нової музики». А в квітні нинішнього року митці з багатьох країн зібралися у нас знову. До перших організаторів і меценатів фестивалю — одеського відділення Міжнародного фонду «Відродження», Німецького та Французького культурних центрів в Україні й Одеського міськвиконкому — додалися нові. А скільки чудових композиторів та виконавців не тільки з України, а й з Росії, Німеччини, Франції, Швейцарії, Австрії, Нідерландів, інших країн взяло участь у форумі! Класика авангарду!

Тому саме здійснення ідеї фестивалю вважаю головною зміною у моєму житті, найбільшою моєю вдачею. Хоча й було й суто особисте: написання міні-моноопери «Поміж двох вогнів», камерної симфонії «Паралелі», низка творів для ансамблів та окремих музичних інструментів, випуск двох компакт-дисків, одержання престижних міжнародних стипендій — Генріха Белля та Йоганнеса Брамса, захист кандидатської дисертації.

3. У чому суть щастя? Не знаю. Якщо воно є, то десь там, мов тайна серця. Ну, а коли всі тебе розуміють —то це, як на мене, нецікаво. Щоправда, я кажу так з огляду на творчу діяльність. Хочеться все-таки тайни. Й не завжди хочеться, щоби тебе навіть домашні розуміли. Хоча саме близькі люди бачать тебе наскрізь.

4. Працюю, зрозуміло, одноосібно. Це щодо написання своїх творів. Ну, а подальший процес — донесення музики до слухачів — відбувається через друзів, виконавців. Хоча друзів — музикантів, художників, журналістів маю не так уже й багато.

5. Вважаю, що так званий «перехідний період» затягнеться у нашій країні років на десять. Не тому, що я песимістка, а тому, що надто багато труднощів і проблем на нас насіло. Була б рада, якби помилялася.

День незалежності, сподіваюся, проведу серед своїх найближчих, найрідніших — з матір'ю, чоловіком, сином.

Лідія ТИТАРЕНКО, «Голос України»

«Ім'ям моєї матері і батька, святою землею нашою»

ЦІ ВИСОКІ СЛОВА — з присяги-клятви українського козака. Присягнув ними «перед Богом нашим Всевишнім і святою Покровою» і академік Української екологічної академії наук, провідний науковий співробітник відділення морської геології НАН України, голова Всеукраїнської секції охорони надр Українського товариства охорони природи Олекса Щириця, родом зі славної Боровиці, що на Чигиринщині.

Це правда: для багатьох в Україні і поза нею відроджуване козацтво та його діяння — ніби ностальгійна вистава про минувшину, захоплююча для дорослих чоловіків. На жаль, справді для багатьох —тих, хто втратив су'вязь поколінь, хто не пам'ята-не зна імені свого діда-прадіда... Для Олекси Щириці та його побратимів сучасне козацтво — не соціальний стан, а стан душі і духу, філософія життя, сутність якої у лицарському служінні матері-Україні, збереження фізичного і морального здоров'я українського народу, звичаїв та обрядів українського козацтва — носія найвищої громадської моральності і патріотизму.

Познайомитися зі славною родиною Щириць мені пощастило кілька років тому. На Черкащині відзначали 225-річчя гайдамацького повстання. Телемарафон під назвою «Тризна Холодного Яру», пройшовши шляхами Максима Залізняка та Івана Гонти, за журналістським задумом мав завершитися у Києві. Ми шукали нових учасників передачі.

Знайомство з «холодноярським академіком» перевершило всі сподівання. На «поклик» Олекси Степановича, відразу відгукнулися Микола Жулинський і Володимир Яворівський, Іван Драч і Юрій Мушкетик, Павло Мовчан і В'ячеслав Чорновіл. І, звичайно ж, друг Щириці Дмитро Павличко, з яким ділили у Львові студентський хліб.

Та особливо запала в пам'ять зустріч з видатним збирачем і хранителем українських старожитностей, скульптором Іваном Гончаром. Старому Майстрові нездужалось. Він давно вже перестав приймати гостей у своєму будинку-музеї, відмовляв у спілкуванні чи інтерв'ю. І раптом на одне-єдине прохання Олекси Щириці зустрітися і погомоніти про минувшину з земляками-черкащанами відповів згодою. Довіку не забути проникливу, схвильовану сповідь Івана Макаровича. Це потім, через три тижні, ми збагнули, що то був і його заповіт — любити, берегти Україну так, як він її любив і беріг. Рівно через три тижні не стало духовного наставника великого хранителя, великої людини... А тоді наш телемарафон-передзвін закінчився незвичайним концертом у київській квартирі Щириць. Що то був за концерт! Усі четверо синів Олекси Степановича та Лідії Дмитрівни Андрій, Дмитро, Павлик і Олесь співали і грали на бандурах під орудою славетного Андрія Бобиря, корифея кобзарського мистецтва, народного артиста України, друга родини... Ані ми, ані присутня козацька старшина не могли стримати захоплення неповторним поєднанням юначого натхнення з глибини почуттів сивого бандуриста. На прощання ми з Олексою Степановичем домовилися: запросимо на золоту холодноярську осінь, до тисячолітнього дуба трьох патріархів духовності нашої держави — Івана Гончара, Олеся Гончара, Андрія Бобиря. Хай скажуть там, під могутнім склепінням живого зеленого храму, своє мудре слово. Але не віддали ми тоді; як треба було поспішати... Услід за Іваном Гончаром пішов у небуття незабутній Андрій Бобир. Його козацькі думи, виконані у родині Щириць, стали останніми...

Восени ми втрьох з Олексою Степановичем та Лідією Дмитрівною ходили стежинами Холодного Яру. Сумно шелестіло сухе листя. Сумно озивалися дзвони Мотронинського монастиря. Ми говорили про швидкоплинність життя... Про ідею створення на цих святих для кожного українця теренах національного козацького природного заповідника «Канівські гори — Холодний Яр», який не мав би аналогів у світі. Тут стояв легендарний острів русів Артанія, міста Трипілля, городища древніх українців. Тут — святий трикутник, що оберігає Україну, — Межигірський, Трахтемирівський і Мотронинський козацькі монастирі. Тут — найвищі в Україні дві могили — у Каневі і Суботові... Хіба випадково, що саме з Холодного Яру починалися Хмельниччина і гайдамаччина — найбільші національно-визвольні повстання? Хіба не знаменно, що саме в Яру виросло наймогутніше дерево України, тисячолітній дуб — її зелений страж і оберіг? — запитував схвильовано Олекса Щириця і сам відповідав: знаменно! Космічна матеріальна сила Холодного Яру передалася дужим, гордим, відважним холодноярцям, котрі не корилися найпідступнішим зайдам, вважаючи краще вмерти у бою, ніж жити у неволі.

У 20-х роках нинішнього століття Холодний Яр знову став епіцентром запеклої боротьби. Чотири роки, з 1918 по 1922 рік, тут утримувалася остання цитадель УНР —40-тисячне повстанське військо контролювало значну територію центральної частини України, очікуючи з'єднання з регулярною армією С. Петлюри. Один з ватажків повстанців був рідний дядько Олекси Щириці, професор гімназії Яків Щириця, відомий у війську як отаман Мамай. Після загибелі «Холодноярської республіки» отаман, під своїм справжнім прізвищем, переїхав до Катеринослава, працював професором історії інституту народної освіти. Там вступив до лав СВУ, був викритий ЧК і розстріляний у Черкасах 1929 року...

Щирого Щирицю турбувало все, що стосувалося відродження гетьманського краю: чи не забудуть, боронь Боже, після величного святкування 400-річчя Богдана Хмельницького, Чигирин і Суботів. Там ще роботи по вінця — відновити резиденцію великого гетьмана, його родинний маєток у Суботові, фортецю гетьмана Дорошенка на Замковій горі... А ще —відродити Тясмин, поновити пристані в Чигирині і Боровиці, заснувати традиційне Всеукраїнське «Свято в Чигирині». Підготуватися до 125-річного ювілею Михайла Грушевського, «великого українця», земляка чигиринців... Чудова ідея побудувати у першій козацькій столиці, древньому Чигирині, всеукраїнський храм національного примирення, злагоди і єднання. Цей задум, до речі, схвалив Президент Л. Кучма і висловив готовність закласти перший камінь у підвалини майбутнього храму єдності українського народу.

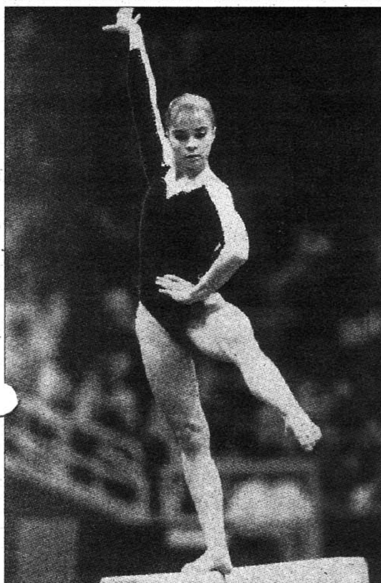
До слова, з таких ось товариських бесід і зустрічей зародився свого часу задум про вшанування 400-річного ювілею Б. Хмельницького, що вилився згодом у велике державне свято. За його втілення нагороджено президентськими відзнаками велику трупу державних службовців, будівельників, митців, і хоч у їх списку не значилося прізвище академіка Щириці, генератора ідей і натхненника усіх патріотичних чигиринських справ, —він не ремствує. Найбільші його нагороди, вважає, відроджена з історичного попелу козацька столиця, змужнілі його сини, котрі разом з ним незабаром повторять: «Ім'ям моєї матері і батька, всім найсвятішим і найдорожчим для мене, святою землею нашою українською — присягаю...»

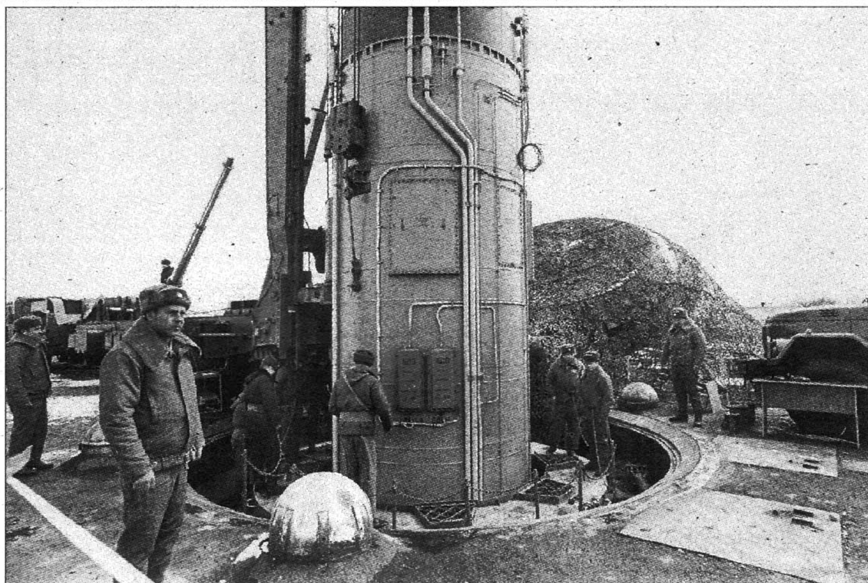
Черкаська область.

На знімку: родина академіка Олекси Щириці.

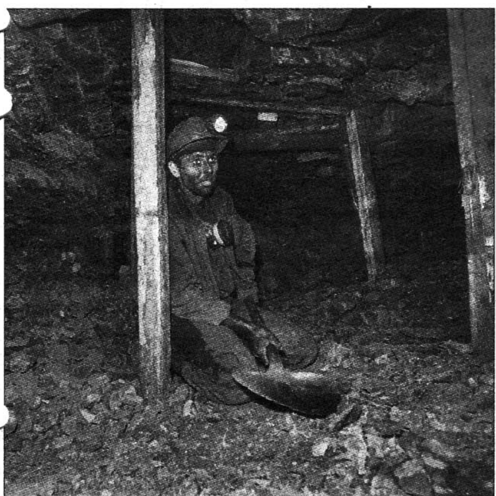
Фото Олега ГАНІНА.

... І постала світу наша держава

Віталій АБЛІЦОВ, «Голос України». Олександр КЛИМЕНКО, Юрій ВЕНГЕРЕШ (фото).

(Початок на 1-й стор.).

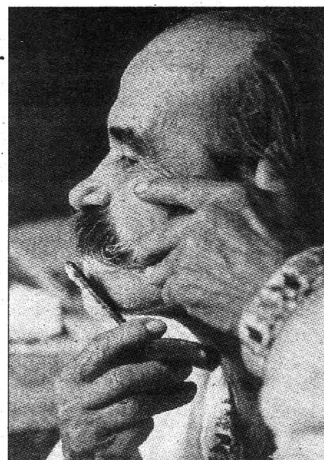
Гряде новий, стократ привабніший звичай
Старому, бусурманському на зміну.
Де мова тішить слух, там Борисфенів край
Початок здвигам покладе, злама рутину...

Будемо вірити, що середньовічний Нострадамус пророче говорив саме про майбутню, посталу на межі тисячоліть незалежну Україну. Адже без віри людина не може жити. Віри в Бога, в Добро, в Щасливу працю, у Мир на землі. Врешті, в саму себе.

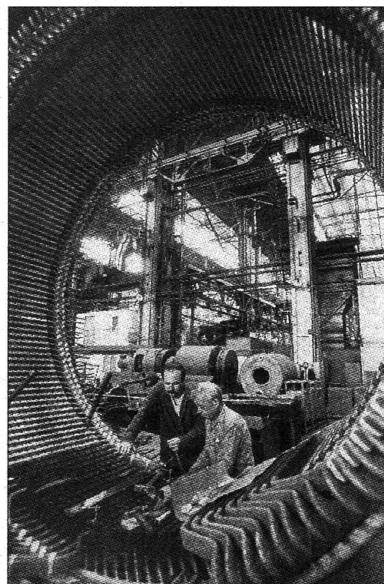
Усі держави мають свій День народження. Один з ідеологів утвердження Італії як незалежної країни Камільйо Кавур сказав: «Італія нами зроблена. Тепер завдання зробити італійців». К. Кавур мав на увазі насамперед те, що основою буття будь-якого суспільного об'єднання людей є усвідомлення ними своєї спільності.

Донецький шахтар, карпатський лісоруб, чорноморський моряк, криворізький гірник, придніпровський хлібороб — усі ми українці. Поки що в СЛОВІ. Станемо ж ними і в ДІЛІ.

... Усі ми любимо початок дня — СВІТАНОК, коли сонце поволі відривається від небокраю й піднімається в блакитне небо. Порівняймо з ним й нашу НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, яка з кожним роком все далі віддалятиметься від 1991-го й вагоміше завойовуватиме і час, і простір. Та не забуваймо, що зміст нашої державної незалежності визначаємо самі. Нашою копіткою працею, інтелектуальними злетами, і ВІРОЮ В УКРАЇНУ.

Наша анкета

Хороший той банк, з яким рахуються

Віктор ЮЩЕНКО, голова правління Національного банку України:

1. Безперечно, моє життя стало динамічнішим. Гадаю, через це я став більш сконцентрованим. За чотири роки моєї роботи на цій посаді обмежив звички, скоротив до мінімуму час, протягом якого раніше відновлював свої фізичні кондиції. Може, 80 відсотків свого вільного часу залишаю тепер на роботі — не до пензля, не до різця, не до бджолиної соти. Але аж ніяк не шкодую, бо це конкретна плата за розбудову соборної України, в якій і моя скромна цеглина.

2. Звісно, я задоволений. Ми сформували сильний Центральний банк, з яким рахуються у світі. В наших стінах працюють фахівці, без перебільшення, світового рівня. Хоча з огляду на 1992—1993 роки можна багато про що пожалкувати. Так, ми не скористалися вчасно з величезних економічних можливостей на повороті нашої історії. Знадобилося чимало часу, втрат і нервів, щоб розпочати структурну перебудову економіки, роздержавлення, податкову реформу. Далися взнаки, звичайно, і професійно примітивні рішення. Попри все це, дуже небезпечно посипати голову попелом — вести мову про цілковиту поразку реформ абощо. До честі держави, вона самотужки подолала оту критичну межу, коли загроза втрати політичної суверенності була цілком реальною. Сьогодні ми маємо і політичну, і ділову силу, здатну привести суспільство до іншої системи відносин, до заможного життя, а не животіння.

3. Якщо тебе розуміють — це означає, що тебе підтримують. Відверто кажучи, на олтар взаєморозуміння я кладу той факт, що Національний банк став класичною інституцією. А добиватися взаєморозуміння завжди непросто. Але подивіться, сьогодні жодна політична сила не говорить про якесь певне підпорядкування Національного банку, фахову незрілість його правління або працівників. Так само не чутно претензій до роботи валютного, фондового ринків, кредитної політики. Навпаки, завдяки досягненню взаєморозуміння з різними суспільними інституціями і гілками влади, Національний банк має чимало прихильників, наприклад, у партійних колах. Вірно кажуть: щастя — це коли тебе розуміють.

4. Голова правління будь-якого Центробанку — це не одноосібний лідер, а член команди. Голова надає правлінню якісь імпульси щодо темпів розвитку, наприклад, грошово-кредитної політики — або вглиб, або вшир, але реалізувати намічене здатна лише високопрофесійна команда. І я гордий з того, що належу до цієї команди. Ми маємо дуже стабільний апарат і найменшу плинність кадрів. Якщо навіть хтось іде з правління Нацбанку, то хіба що в уряд або на командний місток якогось дуже перспективного комерційного банку. Погодьтеся, що таку плинність можна вважати за комплімент...

5. Це дуже серйозне запитання. Жоден перехідний період у країнах, які свого часу виходили з економічної кризи, не приносив людям якогось реального достатку. Перехідні періоди слід сприймати як об'єктивну реальність. Згадайте лишень, що високорозвинена сьогодні Голландія у сорокових роках взагалі переживала біологічний голод. Але випросталась. Упевнений у тому, що випростаємося і ми. Головне завдання нашого перехідного періоду — триматися якомога пристойнішого життєвого рівня народу. І, зрештою, переконати людей, що держава має перейти до іншої форми відносин, властивих передовим країнам світу. Я впевнений у тому, що це нам до снаги. Подивіться, реальний приріст валового продукту вже заплановано на 1997 рік. Гадаю, після цього і завершиться перехідний період української економіки.

Картинка з життя

«Добридень, я — Степан Бандера!»

Чотири роки тому мене познайомили з рідним онуком Степана Бандери. Він мало чим відрізнявся від своїх ровесників в Україні, дарма що від народження мешкає в США. До Києва приїздив як журналіст, щоб підготувати «сторі» про молодіжні рухи в молодій державі. Проте все-таки була одна особливість, завдяки якій знайомство з цим хлопцем запам'яталося. Його теж звали Степаном Бандерою.

— Я люблю шокувати людей своїм іменем та прізвищем, — зізнався мені тоді Степан. — Пам'ятаю, якось, коли в США приїздив перший Президент України Леонід Кравчук, мені вдалося просунутися наперед, і Президент навіть потиснув мені руку. Не скажу, що я не прагнув цієї зустрічі. У мене і текст для привітання був готовий: «Добридень, я — Степан Бандера!» Кравчук на хвилинку зупинився, пильно на мене глянув і відповів: «Добридень. Я багато чув про вашого діда».

Версії

Тризуб у космосі?..

(Початок на 2-й стор.).

Усе це свідчить про те, що наш народ ще у прадавні часи мав фундаментальні знання про побудову Всесвіту. Відкриття Степана Апостолюка, безсумнівно, прислужить новим досягненням української астрономії.

Віталій МАКСЮТЕНКО.

Сумська область.

... і у тривимірному просторі

Здається, ця ідея не спала на гадку жодному з наших співвітчизників, крім одного. Колись конструктор нестандартного обладнання, а нині пенсіонер Андрій Луців (Тернопіль) спробував екстраполювати малий державний герб України з двовимірного у тривимірний простір. І результат схожий на справжнє відкриття.

— Аналіз переплетінь елементів тризуба наштовхнув мене на думку про його глибину, а отже, циліндричну чи еліптичну форму.

Отже, конструктор побачив у двовимірному тризубі тривимірний головний убір. Можна сперечатися, що це: корона, діадема, шолом чи митра. В кожному разі, це щось, що носили на голові й що було символом держави і влади.

Пан Луців вважає, що це все-таки княжа корона. Протягом тяжких для України віків корона загубилася, як була втрачена влада, яку вона символізувала. Залишилося тільки клеймо, штамп, знак — тризуб.

Швеція, Норвегія, Чехія, Росія та інші країни мають на своєму прапорі чи гербі корону. Версія спонукає до думки, що була така і в українців. Таким чином Україна входить у геральдичне поле Європи. І етимологія тризуба — як холодної зброї чи знаряддя рибальства — сягає зовсім іншого рівня. Такого, вважає Андрій Луців, який би направду відповідав тогочасним інтелектуальним і державницьким характеристикам нації.

Людмила МИКИТЮК.

«Глобал-стар», «Морський старт» і решта

Олександр НЕГОДА, генеральний директор Національного космічного агентства України:

— Від дня проголошення незалежності Україна вийшла із тіні загальних досягнень радянської космонавтики, пройшла шлях від повного незнання про її внесок в розвиток ракетно-космічної техніки до визнання її у світовому товаристві як могутньої космічної держави.

І сьогодні ми з гордістю заявляємо, що Україна — це держава із сучасним ракетно-космічним потенціалом, це понад 100 промислових підприємств і організацій, це понад 100 тисяч висококваліфікованих конструкторських та інженерних кадрів, це найефективніші у світі космічні ракетоносії «Зеніт» та «Циклон», це унікальні лабораторна та експериментальна наземна бази для випробування космічної техніки.

Важливим кроком на шляху визнання нашої держави став запуск 1995 року під юрисдикцією України першого національного супутника «Січ», який скоро рік як працює на орбіті в інтересах народного господарства й Міністерства оборони. Нині маємо Національний центр управління польотами, національними засобами здійснено управління чотирма космічними апаратами.

Великий досвід у галузі космічних досліджень дав можливість Україні в найкоротший термін стати гідним партнером і увійти в міжнародне науково-космічне товариство. Українські фахівці беруть участь у 25 міжнародних наукових космічних проектах разом з колегами із Австрії, Італії, Угорщини, Польщі, Росії, Китаю, США та Франції.

Вагомий внесок українських вчених-фахівців у реалізацію міжнародних проектів: «Марс-96», «Глобал-Стар-проект», «Спектр», «Шатл-97», «Океан», «Природа» та інші.

Участь України в таких проектах має не тільки наукове, а й величезне політичне значення.

Укладено повномасштабні угоди зі співробітництва в галузі космічних досліджень з Російською Федерацією, США, Китаєм, меморандуми з 20 країнами світу. Нашу державу за останні роки прийнято до престижних міжнародних організацій: Комітету ООН з використання космічного простору, до Комітету ООН з супутників спостереження Землі, Міжнародної астронавтичної федерації, Форуму космічних агентств Міжнародної організації країн Центральної Європи.

Ми були ініціаторами нормалізації справедливих відносин у галузі ринку космічного зв'язку.

Разом з країнами, які входять до блоку Центрально-європейської ініціативи, працюємо над реалізацією проекту супутникового зв'язку та плануємо запустити в 1999 році телекомунікаційний супутник «Либідь».

Останніх два роки Національне космічне агентство відстоювало інтереси України на ринку комерційних космічних послуг.

Українські підприємства уклали і виконують більш як 100 міжнародних контрактів у галузі космічної техніки і технології. В інтересах міжнародних замовників українськими ракетами-носіями було здійснено чотири запуски космічних апаратів на комерційній основі. За оцінками західних експертів, у найближчих 5—10 років українські ракети «Зеніт» та «Циклон» матимуть на світовому ринку космічних послуг найбільший попит.

Україна є активним учасником реалізації комерційного проекту формування глобальної системи космічного зв'язку «Глобал-Стар-проект», в якому наша ракета-носій «Зеніт» виграла міжнародний тендер на запуск 36 супутників зв'язку.

Повірте, цей тендер відбувався в жорсткій конкурентній боротьбі з провідними підприємствами США, Росії, Франції та Китаю. Але Україна здобула цей проект, завдяки чому ми не тільки запускатимемо супутники, а й отримали можливість експлуатувати цю систему та одержувати прибуток від надання послуг зв'язку 10 країнам світу.

Разом із США, Норвегією та Росією Україна бере участь у реалізації найбільш масштабного космічного проекту століття «Морський старт». Результатом співпраці буде створення космодрому морського базування. Перший запуск плановано здійснити в 1998 році. Вже нині «Морський старт» отримав замовлення від американських та інших компаній на суму більш як півтора мільярда доларів. Участь України в цих проектах є політично вигідною, економічно доцільною, створює передумови для динамічного розвитку промисловості України, збереження висококваліфікованих робочих місць, дає поштовх до нормалізації відносин України з іншими державами.

Під час обговорення законопроекту «Про космічну діяльність» депутати не обминули увагою і проблему першого українського космонавта. Олександр Негода відповів так:

— У мене є дуже добрий друг Павло Романович Попович. Так ось, ніхто не відбере в нього права називатися першим сином України в космосі. Тому, коли ви кажете: «перший космонавт» — це не зовсім коректно. Нині працюють 11 космонавтів. Це сини України, починаючи з Поповича. Тому нема проблеми першого космонавта...

А щодо добору спеціаліста для польоту на «Шатлі», то ця робота завершиться тільки наприкінці року. І ми матимемо нагоду повернутися до цього питання.

Світлана ПИСАРЕНКО.
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Наша анкета

«Соромитися минулого підстав не маю»

Вітольд ФОКІН, перший прем'єр-міністр незалежної України:

1. На початок цієї п'ятирічки припадає пік моєї громадської діяльності. 1991—1992 роки увійшли в історію України як доленосні. Несподівана, як дар Божий, незалежність; перші кроки молодої держави, що знає собі ціну; глибинні перетворення в економіці та суспільному житті; відсутність усталеного політичного центру і соціальних сил за ним; кадрові струси, розгубленість досвідчених і зухвалість некомпетентних — все це ставило перед виконавчою владою країни безліч найгостріших проблем.

2. Декому кортіло розв'язати їх водночас, незважаючи на жертви, методом так званої «шокової терапії». Я ж і очолюваний мною уряд діяли за принципом — «не зашкодь».

3. І раптом, наче стрибок у порожнечу, — відставка, пенсія, синдром непотрібності. Та нудьгував я не так уже й довго. У пригоді стала моя вдача, усталеність звичок і вподобань. Як і в молоді роки, люблю подорожувати, полювати, рибалити. Слухаю музику, багато читаю, виховую онуків. Попри травми, граю в теніс. Це, звичайно, у вільний час від роботи у Міжнародному фонді гуманітарних та економічних зв'язків України з Російською Федерацією. І все-таки, не скажу, що насолоджуюся життям. В усьому цьому є присмак полину. Багато що зробив би зараз не так, якби... Та що «після бійки...»

4. Але соромитися минулого підстав не маю. Поруч зі мною працювали переважно чесні, розумні, високого класу професіонали. Свідчення про нашу роботу шукайте в статистичних звітах, а не у виступах окремих нездар від економіки, що сьогоднішній стан народного господарства видають за наслідки його розвалу у минулому. Нагадаю лише, що в серпні 92-го у промисловості в цілому й у більшості її галузей було досягнуто хоч і невеликого, та все ж приросту, а вони радіють з того, що спостерігається уповільнення темпів падіння.

Інфляція не перевищувала двох відсотків, затримку заробітної плати на 2—3 дні вважали за надзвичайну подію. Курс долара становив 161 крб. До того ж, ні зовнішнього, ні внутрішнього боргу Україна практично не мала.

Користуючись нагодою, хочу спростувати твердження деяких непотоплюваних політиків щодо моєї причетності до виходу України з рубльової зони. Я був і залишаюся серед тих, хто виступав категорично проти цієї непродуманої, непідготовленої акції, катастрофічні наслідки якої ми нині маємо.

5. Запитуєте, коли завершиться так званий «перехідний період»? Вважаю, перш ніж завершитися, він ще має наступити.

Стосовно мого місця в політиці. Радий, що справжнім політиком не був ніколи. Може, тому й маю чисті руки.

Хроніка одного дня

24.08.1991

Людмила КОХАНЕЦЬ, «Голос України»

Шостий континент «дрейфує» в бік Дніпра,

або Як «Фарадей» став «Академіком Вернадським»

ЗА ОДНІЄЮ з наукових гіпотез, в глибоку давнину —таку глибоку, що не потрапила до підручників історії, — Антарктида була центром земної цивілізації. Нинішній край вічних льодів і пінгвінів нагадував тоді начебто справжній рай — сонячний, теплий, зелений. Дуже цікава гіпотеза, однак на погляд деяких українців цілковито хибна: і без наукових припущень зрозуміло, чия земля була колискою світу.

Але навіть найзатятіші патріоти віднині можуть не краяти собі серце «історичною несправедливістю»: українська земля є й на шостому континенті. І якщо хтось доводить, що цивілізація зародилася в Антарктиді, сміливо уточнюйте: в Антарктиді, і саме в тому місці, де майорить синьо-жовтий прапор — на території української антарктичної станції «Академік Вернадський». Науковій гіпотезі не суперечить і душу як гріє!

П'яту річницю незалежності Україна зустрічає антарктичною державою — остаточний акт передачі британської дослідницької станції «Фарадей» Україні підписано 7 лютого 1996 року. Офіційно закріплено нашу присутність на шостому континенті —перемога не тільки науковців, а й політиків: «Фарадей» був ласим шматочком для багатьох держав, які вже мають або борються за звання «ударник антарктичної праці».

—Чилійці, аргентинці, болгари, поляки не приховували сподівання, що Україна програвить британську станцію, — розповідає керівник делегації, народний депутат, заступник голови Комітету ВР з питань екологічної політики Анатолій Писаренко. —Чому? — зрозуміло: за оцінками, Антарктида —фантастично багатий континент. До 10 відсотків світових запасів вугілля, нафта, залізні руди, дорогоцінні метали і коштовні мінерали. Навіть знаменитий антарктичний лід — об'єкт можливого прибуткового бізнесу, якщо зважити, що за екзотикою криється 60 відсотків усього світового запасу води (лід тут утворився з прісної води найвищої якості). Антарктида сьогодні — остання нічийна сировинна база планети, постійна присутність на якій завтра означатиме гарантію прибуткового геостратегічного лідерства, а антарктичні станції є своєрідними заявочними стовпцями.

Нетерпляче чекаючи, коли з українського гачка зірветься принадна здобич, в багатьох країнах образовували прибутки від «завтра», в нашій —за звичкою, було досить тих, хто бачив тільки «сьогодні»: за такої бідності нічого вкладати гроші у «Фарадей», на біса та Антарктида.

Особливо «ощадливим» доволося пояснювати, для чого потрібна нам антарктична станція за допомогою народного прислів'я про причину бідності. Аргумент переконливий. До речі, про «сьогодні»: крім усього іншого Україна тепер має можливість ловити рибу і добувати кріль в багатющих антарктичних водах — одержання квоти на це можливе лише за умови проведення наукових робіт у цьому регіоні.

Великобританія запропонувала Україні «Фарадей» безплатно, хоча його вартість становить понад 9 мільйонів фунтів стерлінгів, і було досить бажаючих купити станцію.

—Не альтруїзм, а діловий розрахунок лежав в основі цього красивого жесту, — вважає Анатолій Писаренко. — З огляду на екологічні вимоги, щоб демонтувати закриту станцію, британцям довелося б викласти стільки коштів, скільки потрібно на побудову нової. Українські полярники погодилися до 2006-го року продовжувати деякі наукові програми, якими займалися колишні господарі «Фарадея»: насамперед, магнітні, іоносферні та метеорологічні спостереження. Передаючи станцію в дар Україні, Великобританія, безперечно, оцінила великий внесок наших учених у дослідження Антарктиди.

«Фарадей» хоча й належав до найстаріших британських антарктичних станцій, на момент передачі за рівнем наукового забезпечення і благоустрою перевершував кращі аналоги радянських часів. Таким його й одержали нові господарі. Це тільки від Росії Україна приймає купи металобрухту замість законних кораблів: командувач ВМС віце-адмірал В. Безкоровайний навіть збирався відкликати свій підпис під угодою про поділ Чорноморського флоту. Британці виявилися людьми честі навіть у найдрібніших деталях. Повний комплект запчастин, наприклад, забезпечить роботу протягом п'яти років. Українським полярникам залишили навіть запаси провіанту і пального. Кожне робоче місце має підбір дослідної апаратури і повністю комп'ютеризоване. Апаратура просто унікальна. Станцію обладнано супутниковим зв'язком. Тут одночасно можуть працювати до 24 осіб.(До речі, члени нашої антарктичної експедиції володіють, як правило, суміжними професіями).

Анатолій Аркадійович згадує, як зворушливо прощалися британські дослідники з «Фарадеєм». Під суркіт боцманських свистків моряків корабля Її Величності «Ендурас», що прийшов забрати своїх полярників, було спущено британський прапор, який майорів над острівцем майже 50 років. В очах завжди стриманих англійців блищали сльози.

—А далі настала мить, якої я ніколи не забуду, доки житиму. Далі сльози покотилися в мене, хоча я не належу до тонкослізих. Але це була така хвилина... Під звуки державного гімну я підняв над станцією в далекій, немислимо далекий Антарктиді наш синьо-жовтий прапор...

На карті світу з'явилася українська антарктична станція «Академік Вернадський»! Шостий континент наблизився до берегів Дніпра...

Під час експедиції Анатолій Писаренко вів щоденник. У скупих рядках — повідомлення про зустрічі, маршрути, кількість вантажу, перелік матеріалів і продуктів, що потрібно було ще закупити на останньому перевалі — в Аргентині. Одне слово, звичайні дорожні клопоти керівника делегації. А між рядками і нині відчувається те, що важко передати словами, але від чого може заплакати, не соромлячись, твердий натурою чоловік:

«.... зафрахтований «Академік Борис Петров» переобладнаний для здійснення туристсько-транспортних перевезень. І зараз на борту близько 15 тонн вантажу нашої експедиції і чергова партія туристів, цікавих до екзотики»... «Через дві доби плавання почали виднітися скельні виступи Вогненної Землі... Сильна течія, айсберги і крижини. Бувалі моряки втішають, що пливемо майже в штильових умовах, а тим часом тяжкі хвилі сильно розгойдують судно. Інколи ніс корабля повністю накриває зустрічна хвиля»... «Нарешті прибули на станцію. Висадитися на берег виявилося не зовсім просто... Людей і вантаж доставляли меткі моторні човни, які тут називають зодіаками... Працювали всі — учасники експедиції, зимівники зі станції, члени екіпажу і ... навіть безтурботні туристи. За час подорожі вони пройнялися Україною і важливістю того, що мало відбутися. Всі розуміли — це історична подія...»

Подія відбулася. Попереду — щоденна робота наших полярників: виконання державної програми досліджень України в Антарктиді. Вона передбачає широкий спектр: проведення фундаментальних і прикладних досліджень атмосфери, біологічних і мінеральних ресурсів, клімату Південної півкулі Землі, гідрографічних, океанологічних, медико-фізіологічних та інших досліджень в інтересах «сьогодні» і «завтра» тепер уже океанічної України, розвитку науки та міжнародного співробітництва. І ще одна багатообіцяюча принада — туризм. Дасть Бог — і ми колись зможемо поціновувати не тільки теплі води Південної України, а й іскристу екзотику найхолоднішого Півдня планети. А там до якоїсь річниці незалежності і наші депутати «проінспектують» екологічну політику Антарктиди. Не все ж Говерлу їм штурмувати...

Знімки з архіву Анатолія ПИСАРЕНКА.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ, «Голос України»

Валерій БОРЗОВ: «Українські зірки засяяли в Атланті»

НАШ СЬОГОДНІШНІЙ гість — президент НОК України Валерій БОРЗОВ. І наша розмова, як ви вже здогадалися, про ігри XXVI Олімпіади, які відбулися в спекотній Атланті, де самостійною командою дебютувала українська спортивна дружина.

—Що відчули, коли згас олімпійський вогонь?

—Традиція запалення олімпійського вогню має особливий філософський смисл. Це і прагнення до найбільших вершин, самопожертва заради мети. Символізує вогонь також братерство спортивної еліти світу. Є тут дещо і від язичництва. Вода і вогонь людину завжди заворожували, сприймалися як щось божественне. Акт загашення олімпійського вогню оголошує, що ця подія з усіма її пристрастями, рекордами, перемогами і невдачами, сльозами і радості, і розпачу відійшла в історію. І вже ніколи не повториться. Я особисто переживав цілу гаму почуттів: і смуток, і радість, і надію.

—Українська команда мала дуже привабливе вбрання на парадах в Атланті. Кажуть, що над цим попрацював відомий київський модельєр Михайло Воронін?

—Пошиття парадної олімпійської форми справа дуже копітка і тонка. Так, у нас є чудові модельєри. Але, мабуть, головне не в цьому. Наша делегація мала справді привабливий вигляд. Гадаю, вона сподобалась і заповненим трибунам олімпійського стадіону, і мільйонам прихильників спорту в багатьох країнах світу. Одяг моделювався таким чином, щоб із відстані в сотні метрів наша делегація вирізнялася на тлі інших. У нашому парадному одязі були присутні елементи, притаманні лише українському національному стилю. Але він був модним, елегантним, святковим. Врахували, звичайно, і клімат Атланти. Що також дуже важливо.

—То як усе ж розцінюєте наш виступ на Іграх?

—Оцінку нашому виступові дав під час прийому олімпійської команди в Маріїнському палаці Президент України Леонід Кучма. Наш спорт успішно попрацював на авторитет України в світі. Як людина, що безпосередньо займалася організацією підготовки та участі наших спортсменів в Олімпіаді, відчуваю велику радість. І не тільки тому, що завоювали медалей і очок більше, ніж чекали. Ми посіли підсумкове дев'яте місце. Це взагалі фантастика. Причому, це вже не мої слова, а західних фахівців, які були приємно здивовані отаким помітним першим виходом України на олімпійську авансцену. Складніше буде утримати ці позиції. Але те, що ми зробили більше, ніж прогнозували, те, що на цій Олімпіаді народилися і яскраво засяяли великі зірки спорту з України, — факт.

—Назвіть їх, будь ласка.

—Це насамперед Лілія Подкопаєва з двома золотими медалями. Володимир Кличко — перший українець, який став олімпійським чемпіоном у боксі. Та ще й у суперважкій категорії. Подібного не траплялося і в колишньому Союзі. Важкоатлет Тимур Таймазов із рекордами світу та Олімпійських ігор. Борець греко-римського стилю В'ячеслав Олійник. Справедливо було б назвати усіх наших чемпіонів: легкоатлетку Інессу Кравець, дует вітрильників у класі «470» Євгена Браславця та Ігоря Матвієнка, гімнаста Рустама Шаріпова, «художницю» Катерину Серебрянську. Це люди, які стали відомими усьому світові. Усе це тішить самолюбство. Величезна і напружена праця впродовж чотирьох років від Барселони до Атланти, попри усі нерви, фінансові, організаційні та всякі інші проблеми, дала свої плоди. Більшість задумів реалізовано. Для чоловіка більше радості і задоволення й бути не може. Хоча ваш покірний слуга повернувся додому з Олімпійських ігор найщасливішим ... безробітним.

—Поясніть...

—Ліквідовано Міністерство у справах молоді і спорту. Поряд із величезною радістю від усвідомлення успішно зробленої справи було й відчуття пригніченості. Не зовсім вдалий час, як на мене, обрали для ліквідації міністерства. Ми виконали свій обов'язок з честю. Наша держава — дев'ята в світі в олімпійському спорті! І якби мої колеги з інших галузей, сфер діяльності прийшли до такого результату, ось тоді Україна стала б такою, якою її мріють бачити справжні патріоти.

—Що, як на вас, вдалося, а що — ні?

—Підготовка до Олімпійських ігор — це величезна робота. У цю орбіту втягнуто безліч людей. Усе складається з багатьох дрібниць. Так от, перед нами стояло завдання зібрати їх докупи. Нам практично вдалося реалізувати усі стратегічні плани. Провели систему зборів і змагань, успішно відібрали і вкомплектували збірні з видів спорту.

—Збори проходили тільки на вітчизняних спортбазах?

—Звичайно, ні. Нам треба було не тільки тренуватися, а й змагатися, причому, з майбутніми основними суперниками на Олімпіаді. Щоб потім в Атланті у нас очі не вилазили від несподіванок. Ми дістали можливість адаптуватися на аренах Ігор за два тижні до їх початку. Своєчасно придбали необхідний інвентар та обладнання. Щоправда, не в повному обсязі. Але в більшості випадків вирішили питання. Залишилося проблематичним утримання баз олімпійської підготовки. Це дуже важлива справа. І її треба вирішувати, не гаячи часу. Адже новий олімпійський цикл уже почався. І найголовніший наш клопіт, найболючіший —дитячо-юнацький спорт. Це ж наше майбутнє. Я вже не кажу про фінансове забезпечення і спорту, і масової фізкультури. Майже не вирішуються питання залучення інвесторів.

—То що не вдалося на Олімпіаді?

—Дуже шкода, що травмувався Сергій Бубка. Якби не травма, то він поборовся б за «золото» і, думаю, виграв би його. Це і його трагедія, і всіх нас. Зазнав травми перед самим стартом і важкоатлет, чемпіон світу Ігор Разорьонов. Недобрали ми і в боротьбі, у веслуванні. Треба ретельно розібратися, в чому причини невдач. Гадаю, що набагато краще мали виступити велосипедисти-трековики, представники кульової стрільби. В ігрових видах є що робити. Тут ми маємо вигляд провінціалів. Але сама Олімпіада —чудовий урок для спортсменів та їхніх наставників. Вони хоч побачили, який треба мати арсенал технічних прийомів, необхідних для успішних олімпійських виступів. У волейболі, скажімо, треба вміти оперативно реагувати на кожного нового суперника, на кожну його тактичну дію. Ми цього, на жаль, іще не вміємо, бо закомплексовані. Не вистачає великого міжнародного досвіду.

—Валерію Пилиповичу, уже в ході Олімпіади тут, в Україні, почали подейкувати, що, мовляв, до Атланти взяли багато «туристів». Що скажете з цього приводу?

—Базарна справа — невмируща. Зрозуміло, були ображені: Хтось вважає себе великим, але неоціненим. У перші дні, коли ми ще не здобули медалей, обивателі (та й не тільки вони, а й окремі наші «знані фахівці», що залишилися вдома) загомоніли про провал. І це, на жаль, наша характерна риса. Замість того, щоб переживати, вболівати, починаються демагогічні теревені. Ще тільки почалися змагання, а вже критика, плітки. Але тепер усі «друзі» говорять протилежне. Нікуди не подінешся від отакого дворушництва.

До сказаного додам ще й таке. Нашою концепцією передбачалося відібрати максимально здібних юнаків і дівчат, які могли б претендувати на місця з восьмого по перше. Окрім цього, у тих видах спорту, з якими пов'язуємо наступні Ігри в Сіднеї, брали перспективну молодь. Прагнули «обкатати» їх на найвищому рівні. І називати їх «туристами», як на мене, некоректно. Це — емоції. Привезти з Олімпіади самих чемпіонів і призерів — утопія.

—Скажіть, а який з моментів на Олімпіаді був для вас особисто найприємніший, найщасливіший?

—Приємних подій в Атланті, як вже згадувалося, було для нас чимало. Я особисто дуже радів за Лілю Подкопаєву. Був щасливим, коли Слава Олійник зробив золотий почин. Багато приємних хвилин подарував Тимур Таймазов. Але найщасливіший момент був той, коли стало відомо, що наша країна стала у підсумку дев'ятою.

—Як до наших атлетів ставилися в Атланті?

—Якщо говорити про передолімпійський період, то в місцях нашої дислокації до нас було ставлення щонайщиріше. Нас просто обожнювало місцеве населення. З нашими гімнастами у Чатанузі буквально няньчилися. У Керлтоні, де ціла група наших спортсменів проходила передолімпійську адаптацію, місцеві власті зробили все, щоб ми почувалися, мов удома. Трошки іншими були американці на олімпійських трибунах. Суперпатріотичні настрої на межі шовінізму застували їм очі. Глядачі стримано ставилися до всіх, окрім своїх. Мало значення й те, що Атланта південне і провінційне місто, де свої закони, звичаї, традиції. Тож не дуже схвальну оцінку дістали XXVI Олімпійські ігри від Президента МОК Хуана Антоніо Самаранча. Він не назвав цю Олімпіаду найкращою. Холодність і провінційність образили спортсменів, посіяли зерна не зовсім доброго ставлення до американського суспільства загалом.

У цьому океані байдужості яскравими і приємними острівцями виглядали групи наших туристів і особливо представників української діаспори в Америці. Вони, мов діти, раділи нашим перемогам, бурхливо виказували емоції.

—Відлунали переможні фанфари і вітальні промови, починаються будні. Які найближчі плани НОК України, ваші особисті, Валерію Пилиповичу?

—Ми ще не встигли перевести подих, як на обрії вже з'явилося японське місто Нагано, де через два роки на чергову Олімпіаду зберуться найкращі представники зимових видів спорту. Ще в Атланті ми почали вести роботу, пов'язану з Сіднеєм-2000. Знайшли представників української діаспори в Австралії. Обговорювали з ними претендентів на посаду олімпійського аташе України в цій країні. Отже, робота триває. Стосовно зимових ігор, то тут її, звичайно, значно менше. Для нас найцікавіші і найперспективніші види — біатлон, фристайл, фігурне катання і, можливо, сани. Будемо раді, якщо представники й інших видів у передолімпійський період заявлять про себе з найкращого боку. Нам треба працювати над програмами підготовки, захищати їх. І на розкачку часу нема. І так кожні два роки — від літніх до зимових ігор.

А особисто я мрію поїхати з сім'єю у відпустку. Бо вже чотири роки не відпочивав...

Віденські стріляючі мури, об які розбилися наші надії

ПОПЕРЕДНІЙ етап Ліги чемпіонів європейських країн з футболу. «Динамо» (Київ) —«Рапід» (Відень). 2:4 (перший матч — 0:2). 1:0 Калитвинцев, 6, 1:1 Іванов, 23, 1:2 Кюбауер, 32, 1:3 Іванов, 42, 1:4 Головко, 62, у власні ворота, 2:4 Максимов, 77.

«ДИНАМО»: Шовковський, Лужний, Головко, Хацкевич, Волосянко (Ващук, 54), Максимов, Калитвинцев, Михайленко, Ребров, Леоненко, Кардаш (Похлєбаєв, 46). Запасні: Кутепов, Гусін, Бєлькевич. Головний тренер Йожеф Сабо.

«РАПІД»: Консел, Цинглер, Лесяк, Іванов, Шеттел, Ратайчик, Штумпф (Пенкса, 75), Хераф, Мандреко, Кюбауер, Просенік. Запасні: Барисич, Гуггі, Пиварник, Хедел. Головний тренер Ернст Докупіл.

Попереджено Хацкевича.

СУДДІ: Серж Мументалер, Петер Рудольф фон Рор, Дітер Шох (Швейцарія). Офіційний делегат УЄФА: Вольф (Люксембург), спостерігач від суддівського комітету УЄФА Мішель Вотро (Франція).

21 серпня. Київ. НСК «Олімпійський». 80 000 глядачів.

Добряче наламав дров у віденському матчі шведський арбітр Андерс Фріск, бо до Києва УЄФА спостерігачем надіслала одного з найавторитетніших арбітрів світу у недавньому минулому Мішеля Вотро. Кияни, до речі, жодних протестів до УЄФА не надсилали. Але у цій організації, либонь, таки переглянули відеозапис див, що відбувалися на стадіоні у віденському парку Пратер.

Та Господь із ним — суддівством. Треба грати, боротися за перемогу не шкодуючи сил. А реалії такі: київське «Динамо», як це не сумно, зійшло з дистанції найпрестижнішого клубного турніру в Європі. Тепер динамівці гратимуть у Кубку УЄФА.

На післяматчевій прес-конференції панували емоції. Більшість із того, що говорив головний тренер господарів, серйозно не сприймалося. Мало конкретного сказав і інтелігентний Ернст Докупіл, який ледве стримував радість.

Тому пропонуємо коментар людини, так би мовити, нейтральної. Знайомий вам Сергій Шавло — колишній нікопольчанин, потім рижанин, московський спартаківець, гравець збірної колишнього СРСР, а нині — тренер-консультант «Рапіда».

—Зрівнявши рахунок, віденці значно пожвавішали. А, коли на табло загорілося — 1:2, настрій австрійців і поготів став чудовим. Стало зрозумілим, що «Рапід» — переможець двобою. Гості добре зцементувавши оборону, за таких сприятливих умов, почали частіше контратакувати. Чудовим був болгарський легіонер Трифон Іванов, котрий зіграв свій чи не найкращий матч у віденському клубі.

Відзначу, що «Рапід» — досвідчена команда, а київське «Динамо», незважаючи на його видатні досягнення в минулому, нині не можна назвати таким. Звичайно, є в його складі цікаві виконавці. Мені особисто до вподоби Максимов, Калитвинцев, Ребров, Леоненко. Однак досвіду баталій на європейському рівні у них ще малувато.

Одне слово, два тижні тому на стадіоні «Ернст Хаппель» у Відні кияни не використали кілька слушних нагод. А «Рапід» у Києві реалізував усе, що зміг. Цей успіх дозволить йому років п'ять не турбуватися про свої фінансові справи.

—То вважаєте «Рапід» командою, якій до снаги переможно виступати в Лізі чемпіонів?

—Так. Свій клас клуб довів, коли навесні нинішнього року вийшов до фіналу Кубка кубків. Звичайно, чемпіонат Австрії за рівнем учасників поступається італійському, німецькому, французькому, іспанському, англійському. Але наша найсильніша команда, яку очолює дуже кваліфікований і авторитетний Ернст Докупіл, здатна чинити гідний опір чемпіонам названих країн і перемагати їх. А київським динамівцям, до яких не приховую симпатій, бажаю якомога швидших змін на краще і успішних виступів у Кубку УЄФА.

***

У цьому ж турнірі невдача спіткала й чемпіона Росії. «Аланія» (Росія, Владикавказ)—«Рейнджерс» (Шотландія, Глазго). 2:7 (перший матч — 1:3). Яновський (15), Сулейманов (24, з пенальті) — Маккойст (1, 14, 19), Ван Воссен (40), Б. Лаудруп (56, 83), Міллер (87).

Волгоградський «Ротор» поступився французькому клубові «Генгаму» — 0:1 (перший матч — 1:2) і вибув з боротьби за Кубок УЄФА.

***

ХОКЕЙ. Київ. Кубок «Пепсі». Матч за 3-4 місця. «Сокіл» (Київ)—«Сибір» (Новосибірськ). 2:5.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Понеділок, 26 серпня

УТ-1

07.30 Анонс-кліп.
07.35 Гімнастика.
07.45 Світ за вчора.
07.55 Експрес-інформ.
08.10 Студія «1+1». Телесеріал «Династія».
09.10 Монітор. ТБ про ТБ.
09.30 Доброго вам здоров'я.
09.50 Весь світ театру. «Орестея» Петера Штайна у Києві.
10.15 Студія «1+1». Іван Гаврилюк в історичному фільмі «Захар Беркут».
12.00 Полудень.
12.45 І корабель пливе.
13.30 Всесвітній спортивний огляд «Жиллетт».
14.00 Теніс. Міжнародний турнір серії «Челенджер». Півфінал.
14.25 Молюсь за тебе, Україно!
14.55 Для дітей. Худ. телефільм «Пригоди Буратіно» (16.00 УТН).
17.20 Концерт артистів української естради (17.55 Акценти).
19.00 УТН.
19.15 До 140-річчя від дня народження І. Франка. Літературна студія. Лебедина пісня поета.
19.45 Студія «1+1». Телесеріал «Династія».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.45 Студія «1+1». Телесеріал «Місто вбивць». 1 серія.
22.45 Закон є закон.
22.50 Кубанський козачий народний хор.
00.30 Наш час.
00.35 Колискова для дорослих.
00.40 Нічний канал. Худ. фільм «Голос трави».

УТ-2

08.00 Програма передач.
08.05 Вікна у світ. Міжнародна програма.
08.35 Закон є закон.
08.40 Док. телефільм «Невідомий Перл-Харбор під Полтавою».
09.15 Худ. фільм «Вінчання зі смертю».
10.30 Док. фільм «Чия правда, чия кривда».
11.25 Всеукраїнський телефестиваль для дітей та юнацтва. Всяка всячина.
11.40 Запитуйте — відповідаємо.
11.55 Телеанонс.
12.00 Ранкова проповідь.
12.30 Світовий детектив. «Демпсі і Мейкпіс».
13.30 Україна аграрна.
13.45 Закон є закон.
13.50 Вікна. Новини.
14.00 Худ. телефільм «Пастка». 1 серія.
15.10 Всепереможний голос віруючого.
15.40 Кіно Франції. Ще одна зустріч.
16.20 Життєві жарти.
16.50 Несподівані дуети «Слов'янського базару»-96.
17.10 Мультсеріал «Дон Койот і Санчо Панда».
17.40 Телесеріал «Закон».
18.10 Дні фестивальні.
18.20 Прогноз погоди.
18.25 Телеанонс.
18.30 CNN. Новини.
19.00 Док. телефільм «Щастя Кіндрата Лохвицького».
19.20 Телеанонс.
19.25 Худ. телефільм «Санта-Барбара».
20.20 Кажуть...
20.30 Вікна. Новини.
20.50 Добрий вечір! Хіт-парад «Най-най-най». Жіночий клуб «Людмила».
21.40 Світовий детектив. «Демпсі і Мейкпіс».
22.40 Вікна. Новини.
22.55 Закон є закон.
23.00 Шоу самотнього холостяка.
23.20 Худ. телесеріал «Посмішка ящірки». 48 серія.
00.15 Музичний простір.

ГРТ

05.00 Телеранок.
08.15 «Нова жертва». Серіал.
09.05 Поле чудес.
10.05 Людина і закон.
10.30 Вгадай мелодію.
11.10 Телерадіокомпанія «Мир».
11.50 «Чотири танкісти і пес». Серіал.
12.50 Щоб пам'ятали... В Михайлов.
13.30 Кохання з першого погляду.
14.00 Промонад.
14.45 Ловись, рибко!
15.00 Зоряний час.
15.40 «Елен і друзі». Молодіжний серіал.
16.05 Джем.
16.30 «Навколо світу».
17.00 Новини.
17.20 «Нова жертва». Серіал.
18.10 Година пік.
18.35 За київським часом.
19.00 Якщо...
19.45 Вечірня казка.
20.00 Час.
20.40 Фантастичний детектив «Бага — електронні жучки». «Невидимі вбивці».
21.50 «Срібляста куля». Р. Хейворт.
22.25 Новини.
22.35 Лінія кіно. Фільм Н. Андрейченко «Шамара».

Вівторок, 27 серпня

УТ-1

14.40-15.40 Національна Академія наук України. Електронна комп'ютерна газета «Все-всім».
16.00 УТН.
16.10 Наш час.
16.15 Мультфільм «Фомка, Ромка та Артос». 1, 2 серії.
16.35 Фант-лото «Надія».
17.05 Наук.-поп. фільм «Шляхами Захара Беркута».
17.25 Закон є закон.
17.30 Теніс. Міжнародний турнір серії «Челенджер». Фінал.
18.00 Ні пуху ні пера.
18.25 Україна може!
18.45 І тільки музика.
19.00 УТН.
19.15 «Право». Тележурнал.
19.45 Студія «1+1». Телесеріал «Династія».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.45 Студія «1+1». Телесеріал «Місто вбивць». 2 серія.
22.45 Закон є закон.
22.50 Мелодія-96. 4 тур. 1 частина.
23.35 Мультфільм-опера «Турандот».
00.05 УТН.
00.15 Наш час.
00.20 Колискова для дорослих.
00.25 Нічний канал. Худ. телефільм «Украдене щастя». 1 серія.

УТ-2

08.00 Програма передач.
08.05 Вікна. Новини.
08.20 Закон є закон.
08.25 Шоу самотнього холостяка.
08.45 Док. фільм «Школа спектралізму».
09.15 Директорський корпус.
09.55 Крок до себе.
10.25 Худ. телефільм «Санта-Барбара».
11.20 Л. Бетховен. Концерт № 5 для фортепіано з оркестром.
12.00 Худ. фільм «Подарунок на іменини».
13.05 Телеанонс.
13.10 Свічадо.
13.40 Док. телефільм «Музика скла».
13.50 Вікна. Новини.
14.00 Худ. телефільм «Пастка». 2 серія.
15.05 Прогноз погоди.
15.10 Мультфільм «Ласкаво просимо!».
15.20 Телеанонс.
15.25 Закон є закон.
15.30 Всепереможний голос віруючого.
17.00 Мультсеріал «Дон Койот і Санчо Панда».
17.30 Телесеріал «Закон».
18.00 «Великі роковини». І. Франко. До 140-річчя від дня народження.
18.15 Док. телефільм «Історія Києва». Фільм 7 — «Неспокій».
18.25 Телеанонс.
18.30 CNN. Новини.
19.00 Всеукраїнський телефестиваль «Україна — диво дивовижне». Землі тяжіння.
19.20 Прогноз погоди.
19.25 Худ. телефільм «Санта-Барбара».
20.20 Кажуть...
20.30 Вікна. Новини.
20.50 Добрий вечір! Свіжий погляд на історію. Про кіно.
21.40 Вітражі.
22.25 Телеанонс.
22.30 Вікна. Новини.
22.45 Док. серіал «Війна проти мафії».
23.45 Закон є закон.
23.50 ТБ-імпресаріо.

ГРТ

05.00 Телеранок.
08.15 «Нова жертва». Серіал.
09.05 Якщо...
09.45 Сміхопанорама.
10.15 Мультфільм.
10.30 Вгадай мелодію.
11.10 Телерадіокомпанія «Мир».
11.50 Л. Філатов у фільмі «Голос».
13.25 Кохання з першого погляду.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.20 «Лицар Відважне Серце».
14.45 Квар'єте «Весела квампанія».
14.55 Мультиутопія.
15.10 Чарівний світ, або Сінема.
15.40 «Елен і друзі». Молодіжний серіал.
16.05 ... До 16 і старші.
16.45 Правочин.
17.00 Новини.
17.20 «Нова жертва». Серіал.
18.10 Година пік.
18.35 За київським часом.
19.00 У пошуках втраченого. Ф. Раневська.
19.45 Вечірня казка.
20.00 Час.
20.40 Ф. Раневська і Л. Орлова у фільмі «Весна».
22.40 Новини.
22.50 Хіт-парад.

Середа, 28 серпня

УТ-1

06.00 Анонс-кліп.
06.05 Світ за вчора.
06.15 Агромагазин.
06.35 Гімнастика.
06.45 Доброго ранку, Україно!
07.45 Мультфільм.
07.55 Експрес-інформ.
08.10 Студія «1+1». Телесеріал «Династія».
10.10 Україна сьогодні.
10.40 Вулик пана Савки.
11.00 Студія «1+1». Телесеріал «Місто вбивць». 1, 2 серії (12.00 УТН).
13.10 Канал «Франс Ентернасіональ» представляє: концерт MCM.
14.05 Закон є закон.
14.40-15.40 Національна Академія наук України. Електронна комп'ютерна газета «Все — всім».
16.00 УТН.
16.10 Наш час.
16.15 «Повір у себе». Всеукраїнський дитячий фестиваль.
17.30 Острів у степу.
17.55 Закон є закон.
18.00 Відкрита першість України з регбі.
18.30 М-Обсерваторія.
19.00 УТН.
19.15 До 140-річчя І. Франка. Місто юності Івана Франка.
19.45 Студія «1+1». Телесеріал «Династія».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.45 Президент України Л. Кучма: зустріч з пресою.
22.45 Спорткур'єр.
22.55 Студія «1+1». Телесеріал «Місто вбивць». 3 серія.
23.55 Закон є закон.
00.10 Наш час.
00.15 Колискова для дорослих.
00.20 Нічний канал. Худ. телефільм «Украдене щастя». 2 серія.

УТ-2

08.00 Програма передач.
08.05 Вікна. Новини.
08.20 Закон є закон.
08.25 Вітражі.
09.10 Всеукраїнський телефестиваль для дітей та юнацтва. Дитяча розважальна програма «Хочу ще!»
09.20 Бізнес-форум.
09.50 Селянські характери.
10.20 Телеанонс.
10.25 Худ. телефільм «Санта-Барбара».
11.20 ТБ-імпресаріо.
11.40 Худ. телесеріал «Посмішка ящірки». 48 серія.
12.35 Світи, що зникають.
13.35 Док. фільм «Благодійність».
13.45 Телеанонс.
13.50 Вікна. Новини.
14.00 Худ. телефільм «Пастка». 3 серія.
15.10 Прогноз погоди.
15.15 Мультфільм «Черепахи».
15.25 Закон є закон.
15.30 Всепереможний голос віруючого.
17.00 Мультсеріал «Дон Койот і Санчо Панда».
17.30 Телесеріал «Закон».
18.00 Док. телефільм «Історія Києва». Фільм 8 — «Надбання і втрати».
18.15 Всеукраїнський телефестиваль для дітей та юнацтва. Всяка всячина.
18.30 CNN. Новини.
19.00 Телеанонс.
19.05 Кодекс.
19.20 Прогноз погоди.
19.25 Худ. телефільм «Санта-Барбара».
20.20 Кажуть...
20.30 Вікна. Новини.
20.50 Комп'ютер X.
21.20 Саундпарк.
21.50 На всі боки.
22.10 Сезон. Міжнародний туристичний огляд.
22.30 Вікна. Новини.
22.45 Закон є закон.
22.50 Худ. телефільм «Шалена закохана».

ГРТ

05.00 Телеранок.
08.15 «Нова жертва». Серіал.
09.15 За київським часом.
09.45 У світі тварин.
10.20 Мультфільм.
10.30 Вгадай мелодію.
11.10 Телерадіокомпанія «Мир».
11.50 «Чотири танкісти і пес». Серіал.
12.50 Щоб пам'ятали... Л. Фетисова.
13.30 Кохання з першого погляду.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.20 «Лицар Відважне Серце».
14.45 Кактус і К.
14.55 До-мі-соль.
15.10 Поклик джунглів.
15.40 «Елен і друзі». Молодіжний серіал.
16.05 Тет-а-тет.
16.30 Лідер. Формула успіху.
17.00 Новини.
17.20 «Нова жертва». Серіал.
18.10 Година пік.
18.35 За київським часом.
19.00 Тема.
19.45 Вечірня казка.
20.00 Час.
20.40 Прем'єра Першого каналу. М. Расторгуєв у фільмі «Зона «Любе».
22.10 Новини.
22.20 Співає Валентина Толкунова.

Четвер, 29 серпня

УТ-1

06.00 Анонс-кліп.
06.05 Світ за вчора.
06.15 Агромагазин.
06.35 Гімнастика.
06.45 Доброго ранку, Україно!
07.45 Мультфільм.
07.55 Експрес-інформ.
08.10 Студія «1+1». Телесеріал «Династія».
09.10 «Право». Тележурнал.
09.40 Учитель Іванов: шлях до життя.
10.00 Три щасливих дні.
10.30 Туті.
11.00 Студія «1+1». Телесеріал «Місто вбивць». 3 серія.
12.00 УТН.
12.10 Полудень.
12.55 Олімпійська слава України.
13.55 Закон є закон.
14.40-15.40 Національна Академія наук України. Електронна комп'ютерна газета «Все-всім».
16.00 УТН.
16.10 Наш час.
16.15 Для дітей. Худ. телефільм «Звіробій». 1 серія.
17.25 Лего-експрес.
18.10 Закон є закон.
18.15 І тільки музика.
18.40 Футбол плюс.
19.00 УТН.
19.15 Від «Перехрестя» до успіху.
19.45 Студія «1+1». Телесеріал «Династія».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.45 Студія «1+1». Телесеріал «Місто вбивць». 4 серія.
22.45 Закон є закон.
22.50 Шлягер-96.
23.35 УТН.
23.45 Наш час.
23.50 Колискова для дорослих.
23.55 Нічний канал. Невигадані історії.
00.15 Худ. фільм «Секретний ешелон».

УТ-2

08.00 Програма передач.
08.05 Вікна. Новини.
08.20 Худ. фільм «Дорога нікуди».
09.30 Закон є закон.
09.35 На всі боки.
09.55 Комп'ютер X.
10.25 Худ. телефільм «Санта-Барбара».
11.20 Альтернатива.
11.50 Всеукраїнський телефестиваль «Україна — диво дивовижне». «Савой» — маємо за честь!».
12.15 Прогноз погоди.
12.15 Худ. фільм «Лебедине озеро». «Зона».
13.50 Вікна. Новини.
14.00 Худ. телефільм «Пастка». 4 серія.
15.05 Спом'янемо.
15.30 Всепереможний голос віруючого.
17.00 Мультсеріал «Дон Койот і Санчо Панда».
17.30 Телесеріал «Закон».
18.00 Док. телефільм «Історія Києва». Фільм 9 — «За імперськими мурами».
18.15 Мультфільм «Скарб».
18.25 Телеанонс.
18.30 CNN. Новини.
19.00 Прогноз погоди.
19.10 Запитуйте — відповідаємо.
19.20 Телеанонс.
19.25 Худ. телефільм «Санта-Барбара».
20.20 Кажуть...
20.30 Вікна. Новини.
20.50 Добрий вечір! Генії третього роду. Тлумачення снобачень.
21.40 ЧІЗ.
22.00 Фешн-клаб.
22.45 Закон є закон.
22.50 Музичні новини.
23.10 Худ. телесеріал «Посмішка ящірки». 49 і 50 серії.

ГРТ

05.00 Телеранок.
08.15 «Нова жертва». Серіал.
09.15 За київським часом.
09.45 Клуб мандрівників (з сурдоперекладом).
10.30 Мультфільм.
10.40 Смак.
11.10 Телерадіокомпанія «Мир».
11.50 «Чотири танкіста і пес».
12.50 Щоб пам'ятали... Ю. Богатирьов. Частина 1.
13.30 Кохання з першого погляду.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.20 «Лицар Відважне Серце».
14.45 Лего-го!
15.10 Тін-тоник.
15.40 «Елен і друзі».
16.05 Рок-урок.
16.30 «Навколо світу».
17.00 Новини.
17.20 «Нова жертва». Серіал.
18.10 Година пік.
18.35 За київським часом.
19.00 Один на один.
19.45 Вечірня казка.
20.00 Час.
20.40 Шпигунський фільм «Плащ і кинджал».
22.35 «Обоз». Шоу І. Демидова.
23.25 Новини.

П'ятниця, 30 серпня

УТ-1

06.00 Анонс-кліп.
06.05 Світ за вчора.
06.15 Агромагазин.
06.35 Гімнастика.
06.45 Доброго ранку, Україно!
07.45 І тільки музика.
07.55 Експрес-інформ.
08.10 Студія «1+1». Телесеріал «Династія».
09.10 Академія гітари.
09.40 Перший Президент М. Грушевський.
10.20 Мультфільми.
10.40 Кольорові діалоги.
11.00 Студія «1+1». Телесеріал «Місто вбивць». 4 серія.
12.00 УТН.
12.10 Юнацьке ток-шоу «Вибрики».
12.40 Реальність неможливого.
13.10 Джазові вітражі.
14.20 Закон є закон.
14.40-15.40 Національна Академія наук України. Електронна комп'ютерна газета «Все — всім».
16.00 УТН.
16.10 Наш час.
16.20 Для дітей. Худ. телефільм «Звіробій». 2 серія.
17.35 Літо-літечко.
17.55 Закон є закон.
18.00 Ближче до діла.
18.30 Артмайдан.
19.00 УТН.
19.15 П'ятий кут.
19.45 Студія «1+1». Телесеріал «Династія».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.45 Студія «1+1». Телесеріал «Місто вбивць». 5 серія.
22.45 Закон є закон.
22.50 Спорткур'єр.
23.00 Й. Гайдн. Ораторія «Пори року». «Весна». «Літо».
00.25 Наш час.
00.30 Колискова для дорослих.
00.35 Нічний канал. Студія «1+1». Кіно не для всіх. Фільм Дерека Джармена «Віттгенштейн» (Великобританія).

УТ-2

08.05 Вікна. Новини.
08.20 Закон є закон.
08.25 Програма «М».
08.45 Фешн-клаб.
09.15 Шлях до власності.
09.40 А ви чи?
10.00 Прогноз погоди.
10.05 Док. фільм «Зиновій Красівський. Я перестав бачити кольорові сни...»
10.25 Худ. телефільм «Санта-Барбара».
11.20 Телеанонс.
11.25 Шоу довгоносиків.
11.55 «Зацвіла в долині...»
12.05 Худ. телесеріал «Посмішка ящірки». 49 і 50 серії.
13.50 Вікна. Новини.
14.00 Худ. телефільм «Пастка». 5 серія.
15.05 Дж. Россіні. Романси кохання. Співає Л. Кондратевська.
15.25 Закон є закон.
15.30 Всепереможний голос віруючого.
17.00 Мультсеріал «Дон Койот і Санчо Панда».
17.30 Телесеріал «Закон».
18.00 Док. телефільм «Історія Києва». Фільм 10 — «Сходження».
18.15 Мультфільм «Сова».
18.25 Прогноз погоди.
18.30 CNN. Новини.
19.00 Персона.
19.20 Телеанонс.
19.25 Худ. телефільм «Санта-Барбара».
20.20 Кажуть...
20.30 Вікна. Новини.
20.50 Добрий вечір! Гумористичний дайджест.
21.40 Бізнес-форум.
22.10 Музичний простір (22.30 Вікна. Новини).
23.25 Закон є закон.
23.30 Київ-транзит.

ГРТ

05.00 Телеранок.
08.15 «Нова жертва». Серіал.
09.10 За київським часом.
09.50 Грай, гармонь улюблена!
10.25 Доки всі вдома.
11.10 Телерадіокомпанія «Мир».
11.50 «Чотири танкіста і пес».
12.50 Щоб пам'ятали... Ю. Богатирьов. Частина 2.
13.30 Кохання з першого погляду.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.20 «Лицар Відважне Серце».
14.45 «Карета часу». Телевистава за участю С. Мартинсона.
15.10 «Північне сяйво». Музична програма для дітей.
15.40 «Елен і друзі».
16.05 «Шкільний вальс».
16.15 Променад.
17.00 Новини.
17.20 «Нова жертва». Серіал.
18.15 За київським часом.
18.45 Поле чудес.
19.45 Вечірня казка.
20.00 Час.
20.40 Великі сищики: Пал Палич Знаменський у телефільмі «Слідство ведуть знатоки». «Мафія». Частина 1.
22.35 Погляд.
23.20 Новини.
23.30 «Слідство ведуть знатоки». «Мафія». Частина 2.

Субота, 31 серпня

УТ-1

07.30 Анонс-кліп.
07.35 Гімнастика.
07.45 Світ за вчора.
08.00 Блага вість з Ріком Реннером.
08.30 Мультфільм на замовлення.
09.00 Наш час.
09.35 Україна сьогодні.
10.05 Вікторина.
10.25 Доброго вам здоров'я.
10.55 Рідна мова.
11.10 Закон є закон.
11.15 І тільки музика.
11.30 Наше коло.
12.00 Бар «Чорний кіт».
12.30 Щотижня.
12.45 Літо в Славутичі.
13.00 Дискусії лідерів.
13.30 «Серія «Палетт». Веронезе. Створення картини.
14.00 Чар-ролос Любові Клопотовської.
14.35 Наш час.
14.45 «Зоряний крок». Відеофільм.
15.15 Мультфільм.
15.30 Первоцвіт — квітка надії. III-й Міжнародний фестиваль дитячої творчості. 1 частина.
16.00 УТН.
16.10 Наш час.
16.15 Надвечір'я.
16.55 Кінопрограма.
19.00 УТН. Регіони.
19.15 Наш час.
19.25 Студія «1+1». Л. Гурченко та О. Басілашвілі у фільмі «Вокзал для двох». 1 серія.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.45 Студія «1+1». Пітер О'Тул у комедії «Дочки Ребеки» (Великобританія).
23.30 Закон є закон.
23.35 Канал «Франс Ентернасіональ» представляє. Рок-легенда Іггі Поп.
00.15 Наш час.
00.20 Колискова для дорослих.
00.25 Нічний канал. Худ. фільм «Білі ночі» (Італія).

УТ-2

08.00 Програма передач.
08.05 Вікна. Новини.
08.20 Закон є закон.
08.25 Док. серіал «Війна проти мафії».
09.20 Українські танцювальні колективи.
09.45 Прогноз погоди.
09.50 Стоп.
10.25 Худ. телефільм «Санта-Барбара».
11.20 Саундпарк.
11.50 Док. телефільм «Михайло Білас».
12.20 Світи, що зникають.
13.20 Автомеридіан.
13.35 Худ. телефільм «Документ Р».
14.50 Прогноз погоди.
14.55 Реп обойма.
15.20 Закон є закон.
15.25 Футбол як футбол.
16.25 Всеукраїнський телефестиваль для дітей та юнацтва. Дитяча розважальна програма «Хочу ще!»
16.40 Док. телефільм «Історія Києва». Фільм 11 — «Під наглядом».
17.00 Телеспортарена.
17.30 Телеанонс.
17.35 Наук.-поп. фільм «Після 2000 року».
18.30 CNN. Новини.
19.00 Параграф.
19.30 Відкритий мікрофон.
19.40 Місто.
20.00 Вечірні розваги для дорослих.
21.00 КІН. Культурологічний тижневик.
21.00 Хіт-рік.
21.30 Шоу довгоносиків.
22.00 Гонки на виживання.
22.30 Закон є закон.
22.35 Худ. телесеріал «Посмішка ящірки». 51 і 52 серії.

ГРТ

06.35 У світі тварин.
07.10 Футбольні пристрасті у фільмі «Удар! Іще удар!»
08.45 Слово пастиря.
09.00 Правочин.
09.15 За київським часом.
09.45 Ранкова пошта.
10.20 Смак.
10.40 «Чудовий град Москов». Фільм 5 «Відрада серця».
11.10 Очевидне — неймовірне.
11.40 Р. Нахапетов у фільмі «Торпедоносці».
13.15 У світі тварин.
14.00 Тема тюкня.
14.20 Ф. Раневська і Р. Плятт у фільмі-виставі «Далі — тиша» за п'єсою В. Дельмара.
17.00 За київським часом.
17.20 Бумеранг.
17.55 Єралаш.
18.10 «Золота серія». Рік 1969. «Журавочка».
19.45 Вечірня казка.
20.00 Час.
20.40 Н. Кідман у пригодницькому серіалі «В'єтнам. До запитання». 2 серія.
21.45 Брейн ринг.
22.30 Колекція Першого каналу. Г. Пек у фільмі «Просто над нами».

Неділя, 1 вересня

УТ-1

07.30 Анонс-кліп.
07.35 Гімнастика.
07.45 Світ за вчора.
08.00 Українське спортлото.
08.10 Огляд культурного життя України.
08.40 Чемпіонат України з пляжного волейболу.
09.10 Ансамбль «Лелеченьки».
09.40 Мультфільм.
09.50 Наш час.
10.00 Вікторина.
10.20 Юнацьке ток-шоу «Вибрики».
10.50 Служу народу України!
11.20 Невигадані історії.
11.40 Богема.
12.00 Бар «Чорний кіт».
12.30 Всесвітній спортивний огляд «Жиллетт».
13.00 Сюжети вільного міста.
13.20 Фант-лото «Надія».
13.50 Вікно в Америку.
14.20 Студія «1+1». Дитячий кіносеанс «Артисте, втікай!» (США).
16.00 УТН.
16.10 Наш час.
16.20 Село і люди.
16.50 Первоцвіт — квітка надії. III-й Міжнародний фестиваль дитячої творчості. 2 частина.
18.20 Вулик пана Савки.
18.40 Монітор. ТБ про ТБ.
19.00 УТН.
19.25 Студія «1+1». Л. Гурченко та О. Басилашвілі у фільмі «Вокзал для двох». 2 серія.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.45 Студія «1+1». Детектив «Останнє татуювання» (США).
23.45 Закон є закон.
23.50 Спорткур'єр.
00.10 Наш час.
00.15 Колискова для дорослих.
00.20 Нічний канал. Худ. фільм «Поїзд до Брукліна».

УТ-2

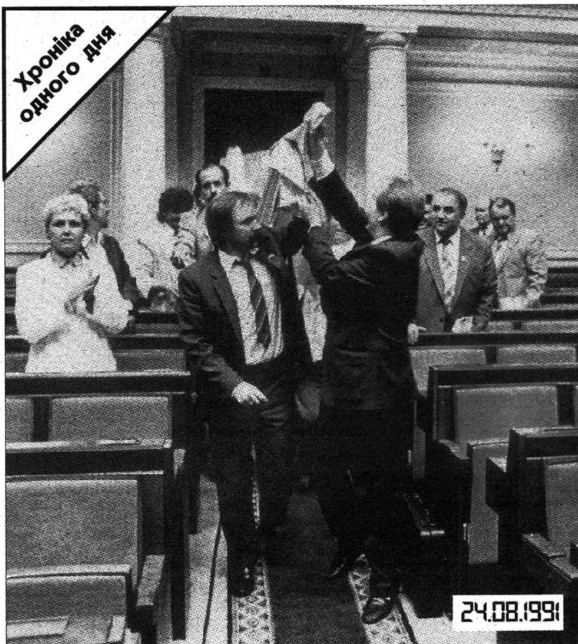
08.00 Програма передач.
08.05 Закон є закон.
08.10 Худ. телесеріал «Посмішка ящірки». 51 і 52 серії.
09.55 Олександра.
10.25 До нового навчального року. Виступ міністра освіти України М. З. Згуровського.
10.35 Україні цвіт рожевий.
10.55 Життєві жарти.
11.25 Крила.
11.45 Україна аграрна.
12.00 Недільна ранкова проповідь.
12.30 Дивосвіт.
12.50 Худ. телефільм «Документ Р». 2 серія.
15.20 Закон є закон.
15.25 Гран-прі з мотогонок.
15.35 Життя серед життя.
16.00 Яхад.
16.30 У світі гонок.
17.00 Спортивні новини.
17.30 Калейдоскоп CFI.
18.00 Свічадо.
18.30 CNN. Новини.
19.00 Альтернатива.
19.30 Прогноз погоди.
19.35 Позиція.
19.55 Телеанонс.
20.00 «Пісняри»: коли були ми юні...»
20.30 Вікна у світ. Міжнародна програма.
21.00 Моветон.
21.30 Програма «М».
21.50 Док. серіал «Війна проти мафії».
22.50 Закон є закон.
22.55 Худ. телефільм «Нині прославився син людський».

ГРТ

07.00 Тираж «Спортлото».
07.10 Мультфільм «Федя Зайцев».
07.30 С. Немоляєва і А. Мягков у комедії «4:0 на користь Тетянки».
09.00 За київським часом.
09.20 Час дізнатись.
09.30 Доки всі дома.
10.10 Ранкова зірка.
11.00 Бумеранг «Герберт».
11.30 Час зірок.
12.00 Лідер. Формула успіху.
12.30 Серіал «Підводна одіссея команди Кусто». 1 серія «Світ Жака Кусто».
13.25 Сміхопанорама.
14.00 Усмішка.
14.20 Зірки опери. Зураб Соткілава.
15.20 Клуб мандрівників.
16.05 Ловись, рибко.
16.20 Мультфеєрверк.
17.20 Щасливий випадок.
18.10 Клуб «Білий папуга».
19.00 Час.
19.40 Пригодницька комедія «Поліцейська академія. Місія в Москві».
21.20 «Людина, яка йшла за сонцем...» Пам'яті М. Таривердієва.
22.05 Футбольний огляд.
22.25 Новини.
22.35 Дайяна Росс: портрет.

(Друкується з комп'ютерного набору агентства Укрінформ).

Хроніка одного дня

Наша анкета

ЖИТИ СТАЛО ВАЖЧЕ, ТВОРИТИ ЛЕГШЕ

Вадим ПИСАРЄВ, соліст Донецького обласного театру опери та балету, народний артист України

1. Скажу відверто: жити стало трохи гірше, але творити легше. Це були насичені роки. Я багато пересувався по світу, працював в Америці, Німеччині, набув великого досвіду. Повернувся у рідне місто і відчуваю сильне бажання зробити щось для землі, на якій виріс.

Раніше театрам спускали вказівку: щоб у репертуарі обов'язково був балет українського композитора. Ми робили постановку «для галочки» і зовсім відбивали у глядача охоту на неї ходити. Нині репертуар добирається цілком вільно. І знаєте — у мене вперше з'явилося бажання зробити балет на українську тему! Причому не балет для Міністерства культури, а такий, який би увійшов у світову класику. Впевнений, що вийде — адже одна справа, коли змушують робити щось національне, інша — коли берешся за це з любов'ю.

2. Я не можу поскаржитися, що цих п'ять років були для мене важкими. Навпаки — це були кращі в творчості роки. Нарешті було відремонтовано наш прекрасний театр — спасибі всім, хто був до цього причетний. За два останніх роки вийшли великі спектаклі «Лебедине озеро», «Дон Кіхот», «Ромео і Джульєтта». Ми поставили сучасний балет на давньоіндійську тему «Турангаліла». Саме в ці роки зародився міжнародний фестиваль «Зірки світового балету». Вперше за всю історію свого існування театр став їздити на гастролі за кордон — в Італію, Іспанію, Німеччину.

Єдине, мабуть, що викликає жаль, — це доля наших стариків у державі. Важко працювали все життя, а тепер нічого не мають.

3. Щасливий, що мене розуміють рідні, колеги.

4. Я працював на команду, а команда — на мене. Зайвий раз переконався в цьому, коли взялися за постановку «Пер Гюнта» Едварда Гріга. Цей проект ми одержали з Норвегії. Погодьтеся: не часто таке буває, щоб танцювати національну тему замовляли іноземному театрові. Не приховуватиму: доклав до цього зусиль. З іншого боку, такий проект — свідчення того, що на Заході визнають професіоналізм наших акторів. І команда довела, що наш балет — найкращий в світі.

5. Я не пророк, але в мене є передчуття: злам на краще вже відбувся. Думаю, до 10-річчя незалежності Україна посідатиме місце в десятці найкращих не тільки на Олімпійських іграх.

Відчуваю, що світове мистецтво робить крен у наш бік. Люди хочуть не масової, а справжньої культури. В Україні ці традиції дуже сильні, і незабаром до них потягнуться інші країни, ось побачите.

День незалежності я й моя дружина, теж артистка балету Інна Дорофеєва, відзначаємо участю в концерті — танцюватимемо на сцені столичного палацу культури «Україна». Ну а потім разом із київськими друзями піднімемо бокали шампанського за наше свято.

— Ольга КЛЕЙМЕНОВА, «Голос України»

ГІРСЬКА КВІТКА У ДУЕТІ З ЧАСОМ

Марійка БУРМАКА.

Тарас ПЕТРИНЕНКО.

Жанна БОДНАРУК.

Незалежна українська пісня старша за державну незалежність. Адже визріла вона на квітнику «Червоної рути» — фестивалю, роки проведення якого незриме провидіння переплало з етапами дорослішання держави.

Усі ми, співаки та журналісти, які потрапили в оксамитовий сезон 1989-го в Чернівці, пишалися своєю причетністю до реанімації української естради і правом казати: «Були перші». Ми раділи, що той пріоритет — у долонях Віки, «Братів Гадюкіних», Василя Жданкіна, Андрія Миколайчука, Едуарда Драча, Віктора Морозова, Андрія Панчишина, Марійки Бурмаки, «Зимового саду», «Незайманої землі»...

Перші «рутяни» дивувалися самі собі, що можуть-таки кришити мури. Перетворилися на кумедні згадки епізоди боротьби проти букету заборон від тодішньої влади. Це тоді Тарасові Петриненку не дозволяли брати участь у кодовому концерті фестивалю. Це тоді вистави просто неба та рок-співи на стадіоні спортшколи визнавали шкідливими, а бардам під час концерту вимикали електрику.

Усе це ввійшло у міфологію. А музика... Її артерії пульсували незалежно від перепон. Вона абстрагувалася та шукала у собі те, що заслуговувало б на овації в прискіпливому майбутньому. Еквіваленти закордонних хітів, шароварно-солов'їні наспіви відсіювались у категорію шлаків.

Анатолій Калениченко, музикознавець, організатор фестивалю: «Провідна тенденція у популярній музиці — це фатальний розрив між національним і сучасним. Є загальноприйняте уявлення: якщо сучасне, то обов'язково неукраїнське. Фестиваль був спробою подолати цей розрив» (1989 р.).

Кирило Стеценко, музикант, організатор фестивалю: «Міф про неспроможність української естради розвіяно» (1989 р.).

***

Сім років пізнання нової реальності за спиною у фестивалю. Тепер неможливо пригадати якесь вартісне на естраді ім'я, що не асоціюється з «Червоною рутою». У тій новій естрадній реальності навіть вухастим та пильним мас-медіа нелегко встежити, хто спускає шлюпки з розгойданого пристрастями музичного корабля та пливе світ за очі.

Андрій Панчишин, автор і виконавець: «Відомо, що українські пісенні шедеври на канадській чи аргентинській землі чогось не родять» (1989 р.).

Сергій Шишкін, бард-піаніст: «Мало хто з тих, які приймали на себе вогонь критики наприкінці вісімдесятих, сьогодні нормально почуваються» (1996).

Надто небайдужу реакцію викликала у тому 1989-му епатажна Віка Врадій. Професійна акторка натягнула поверх свого екстравагантного вбрання лаври першої леді українського року. Нереалізована художня потенція Сестрички Віки обіцяла, що співачка не матиме собі рівних. У перших сьогодні інші. Віка — десь в Америці.

У хіт-параді нещодавно крутили її кліп, невиразний як для такої співачки, проте це була звістка: Віка існує. До Нью-Йорка вона виїхала, щоби працювати у театрі та концертувати.

Подався до Канади з релігійною місією й «рутянин» Олександр Гаркавий. У Франції — гурт «ВВ» (до речі, хлопці й там співають українською). Посланець гурту «Анна-Марія» — у Туреччині, а, може, вже й не там. Цей ряд неповний. Чимало наших музик періодично мандрують чужими землями. Львів'яни, наприклад, часто шукають заробітку в Польщі. Продовжують емігрувати українські виконавці й до Москви.

***

Причини сучасної еміграції — на поверхні. Самі співаки пояснюють її так. Ми віддалилися від процесів, що відбувалися в музиці до проголошення незалежності, коли виконавці якщо й не утверджувалися, то отримували ковток свіжого повітря. Розбудова не для всіх така, якої б жадалося. Люди не можуть прогодувати себе, то що вже казати про культуру? Вирушаючи за кордон, артисти розраховують не так на адекватну оцінку своїх можливостей, як на фінансову стабільність.

Тарас Мельник, директор фестивалю «Червона рута»: «Ідуть, адже молодіжна пісня, особливо рок, не сприймається нашими чиновниками. Не кожен виконавець готовий пробиватись у концерти та на ТБ. Наші керівники від культури потребують не масової урбаністичної музики, а тієї, що приємно звучить, вихваляє красу природи та жінок». (1996 р.).

Тим, хто стає на естрадну стерню, доводиться жалкувати з того приводу, що у нас масову пісню так і не легалізовано. Адже верхівка культтаузі вважає, що така музика компрометує український рід. Та й вихована на соцреалізмі публіка непідготовлена у більшості до її споживання.

Щоправда, з'являється надія на нову генерацію чиновників та слухачів. Наші музиканти щодо себе чекають від майбутніх керівників спланованої державної політики, фінансування, звільнення від авторитаризму з боку відомих виконавців, котрі мають доступ до бюджету та телеекрану. Мають з'явитися люди, які мудро регулюватимуть музичні потоки.

А поки на них чекають, «Червона рута» деколи знаходить підтримку в громадських організацій, Комітету Верховної Ради з питань культури і духовності, у фірм — іноземних, бо ж наша буржуазія не спонсорує українське.

***

У розхристаному контексті культурного життя відбуваються метаморфози і з тими, хто залишився на батьківщині. Припинив творчу діяльність Андрій Панчишин. На більш толерантну хвилю перейшли Марія Бурмака, «Незаймана земля».

Та й «Червоній руті» сьогодні дорікають, мовляв, фестиваль зраджує авангардовим пошукам на користь танцювальної музики, наближення до західної попси. І ще констатують, що ті «аванси», які «Рута» роздає, не завжди потім виправдовуються.

Ми не вливатимемося у хор критиканів: фестиваль і без того лупцюють по руках з різних боків. Суттєвим залишається те, що «Червона рута» продовжує робити свою велику справу: шукає та підтримує нові таланти.

Тарас Мельник: «Ми разом із державою стаємо на ноги» (1996 р.).

Андрій МИКОЛАЙЧУК.

Алла ПОПОВА.

Олександр ПОНОМАРЬОВ.

Наступний номер «Голосу України» вийде 28 серпня ц. р.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України. 252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5. Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Перший заст. головного редактора А. ГОРЛОВ.
Редколегія: С. ПРАВДЕНКО (головний редактор), О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

◊ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
◊ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
◊ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
◊ Рукописів не повертаємо.
◊ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 230912.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0311158.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.